

**СТРАТЕГИЯ
ЗА РАЗВИТИЕ
НА ОБРАЗОВАНИЕТО
В ОБЩИНА БОТЕВГРАД
ЗА ПЕРИОДА 2018-2023Г.**

Съдържание

I. Въведение

II. Референти документи

III. Европейски приоритети и национална рамка за развитие на училищното образование до 2020 г.

3.1. Европейски приоритети

3.2. Национална рамка

3.3. Общинска политика за развитие 2014-2020 г.

IV. Състояние на образователната система в община Ботевград: ключови фактори, резултати и тенденции

4.1. Социално-икономическа характеристика

4.2. Демографско състояние и тенденции

4.3. Ключови фактори - характеристика и тенденции на образователната система в община Ботевград

4.3.1. Предучилищно образование

4.3.2. Училищно образование

4.3.3. Интеграция на деца със СОП

4.3.4. Професионално образование

4.3.5. Висше образование

4.3.6. Връзка между образованието и социалните институции

4.3.7. Връзка между образованието и културните институции

4.3.8. Спорт и спортни дейности/Занимания по интереси

V. SWAT Анализ: силни и слаби страни, възможности и заплахи

VI. Визия за развитието на образованието в община Ботевград 2018-2023 г.

6.1. Приоритетни области за развитието на образованието в община Ботевград 2018-2023г.

I. Въведение

Настоящата Стратегия за развитие на образованието в община Ботевград е изготвена за периода 2018 - 2023 г. Тя задава рамката, в която се провежда политиката в сферата на образованието, като описва визията, основните направления, целите и мерките за развитие на системата на образованието в община Ботевград. Посоките на това развитие, заложиени в документа, са пряко съобразени с европейските политики в областта на образованието и с националните приоритети, съобразени с политическите документи за развитие „Европа 2020" и „Национална програма за развитие на Република България 2020".

Стратегията съдържа конкретни цели, области за въздействие, приоритетни дейности и измерими индикатори за успех, които съответстват на нуждите и възможностите на местните власти, население и бизнес. Стратегическият документ е резултат от задълбочен анализ на състоянието на образователната система, както и на прегледа на социално-икономическите фактори, оказващи влияние върху развитието на общината и образованието. Стратегията е съобразена със Закона за предучилищното и училищното образование и подзаконовите му нормативни актове, като разглежда специфично новите моменти, които се въвеждат в образователна среда и функционирането на образователните институции, и предвижда съответните мерки и действия за тяхното успешно прилагане.

Основната цел на настоящата Стратегия за развитие на образованието в община Ботевград за периода 2018 – 2023 година е да изгради съвременна визия за развитието на образованието на територията на община Ботевград.

Регионалният план за развитие на ЮЗРП 2014-2020 г. определя град Ботевград като един от петте града, които допълват и балансират областните центрове - малък град в периферни селски и планински райони с надобщинско значение в сферите икономика, социална сфера, образование, наука и култура, град от 4 ниво с микрорегионално значение на територията на група общини. В града се намира един от двадесет и трите университета на територията на югозападния район за планиране, единственият университет на територията на Софийска област, който не е разположен в Област София-град - Международното висше бизнес училище. Освен него, в сферата на висшето образование дейност осъществява и Колеж по енергетика и електроника към Технически университет София.

Образователните традиции в град Ботевград са добра основа, която може успешно да бъде надградена в няколко посоки – равен достъп до качествено образование, максимален обхват в образованието на децата, учениците и младите хора, реализация на населението с цел подобряване на конкретните образователни резултати и цялостно увеличаване на подготовката и качеството на човешкия капитал в Ботевград. За да бъдат постигнати тези цели, са необходими усилията не само на община Ботевград, но и на ботевградската общественост, частния и неправителствения сектор.

II. Референтни документи

Стратегията за развитие на образованието на територията на община Ботевград се основава на приоритетите, целите и стандартите, заложиени в следните стратегически документи:

1. Лисабонска стратегия на ЕС
2. Стратегия „Европа 2020“
3. Национална програма за развитие „България 2020“
4. Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на Стратегията „Европа 2020“
5. Национална стратегия за учене през целия живот (2014-2020 г.)
6. Стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013 г-2020 г.)
7. Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014-2020 г.)
8. Национална стратегия на Република България за интегриране на ромите (2012-2020 г.)
9. Национална стратегия за повишаване на грамотността (2014-2020 г.)
10. Национална стратегия за демографско развитие на населението в Република България (2012-2030 г.)
11. Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014-2020 г.)
12. Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България (2015 – 2020 г.)
13. Закон за местното самоуправление и местната администрация
14. Закон за предучилищното и училищното образование
15. Закон за здравето
16. Закон за закрила на детето
17. Закон за защита от дискриминация

III. Европейски приоритети и национална рамка за развитие на училищното образование до 2020 г.

3.1 Европейски приоритети в училищното образование до 2020 г.

Разширяването на Европейския съюз добавя ново измерение и редица предизвикателства, възможности и изисквания към дейността в областта на образователния процес. Особено важно е държавите-членки на Европейския съюз да бъдат интегрирани като партньори в инициативите по образование и обучение на европейско ниво. Успешното развитие на европейските програми в тази област е успешен фактор за подобряване сътрудничеството на европейския континент.

Областта „Образование, обучение и младеж“ е основна за страните-членки на Европейския съюз, като е и правно регулирана в договора за съюза. За пръв път вниманието на страните-членки е насочено към образованието през 1971г., а като самостоятелна област на регулиране е регламентирано с Договора за Европейския съюз от Копенхаген (1992г.), в който категорично е посочено, че всяка страна е отговорна за съдържанието и организацията на обучението в собствената си система. Основният принцип, залегнал в образователната политика на ЕС е за европейското образователно пространство като форум на обмен на идеи и добри практики. Европейското измерение в образованието произлиза от принципа на тясно сътрудничество между страните-членки.

През 2000г. е приета Лисабонската стратегия, в която се залага „не само радикална промяна на европейската икономика, но и сериозна програма за модернизация на образователните системи и системите на социално осигуряване”.

През 2010 г. като наследник на Лисабонската стратегия стартира един от основните стратегически документи на ЕС за 2014-2020 г. - „Европа 2020“, наричана още „Стратегия на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, тъй като се съсредоточава точно върху тези три приоритета:

- **интелигентен растеж:** изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации;
- **устойчив растеж:** насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите;
- **приобщаващ растеж:** стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване.

Европейската комисията фиксира водещи **обща цели за ЕС**, от които в **областта на образованието:**

- дял на преждевременно напусналите училище под 10 % и
- дял на младото поколение със завършено висше образование от най-малко 40 %.

Тези цели, припознати като такива и на местно ниво, налагат обхващане на децата и учениците, подлежащи на предучилищна и училищна подготовка.

Министрите на образованието на страните от ЕС са определили следните **приоритетни области:**

- Всички ученици трябва да придобият компетентностите, от които се нуждаят, включително езикова и математическа грамотност. Това ще бъде постигнато чрез модернизирани на учебните програми, учебните материали и оценяването на учениците.
- Всички ученици трябва да получават висококачествено образование, включително децата от етническите малцинства и на мигранти.
- Предучилищното образование трябва да е по-широко достъпно, подкрепата за учениците със специални потребности в рамките на общообразователните училища трябва да се подобри и делът на напускащите преждевременен училище трябва да се намали.
- Учителите, директорите на училища и специалистите по подготовка на учители трябва да получават по-голяма подкрепа чрез ефективен подбор и професионално образование.

Всяка страна от ЕС носи отговорност за своите системи за образование и обучение. Целта на политиката на ЕС е да се подкрепят действия в национален мащаб и да се помага при преодоляването на общи предизвикателства, като застаряващите общества, недостига на умения на работната сила, развитието на технологиите и глобалната конкуренция. „Образование и обучение 2020“ е стратегическа рамка за сътрудничество в областта на образованието и обучението. Тя предоставя форум за обмен на добри практики, взаимно учене, събиране и разпространяване на информация и факти, както и съвети и помощ за реформиране на политиките.

През 2009 г. в „Образование и обучение 2020“ бяха определени четири общи за ЕС цели до 2020 г. в отговор на предизвикателствата пред системите за образование и обучение:

- Превръщане на ученето през целия живот и мобилността в реалност;
- Подобряване на качеството и ефективността на образованието и обучението;
- Утвърждаване на равнопоставеността, социалното сближаване и активното гражданско участие;
- Разгръщане на творчеството и иновациите, включително предприемчивостта, във всички степени на образование и обучение.

За образованието в ЕС за 2020 г. са определени следните целеви показатели:

- най-малко 95% от децата (от 4 години до задължителната училищна възраст) да са обхванати от системата на образование в ранна детска възраст;
- делът на 15-годишните с недостатъчни познания по четене, математика и природни науки да е под 15 %;
- делът на преждевременно напусналите системите за образование и обучение на възраст 18 - 24 години да е под 10 %;
- най-малко 40% от хората на възраст 30 - 34 години да са завършили някаква форма на образование над средното;
- поне 15% от възрастните да участват в дейности за учене през целия живот;
- най-малко 20% от завършилите някаква форма на образование над средното и 6% от хората на възраст между 18 и 34 години с първоначална професионална квалификация да са учили или стажували известно време в чужбина;
- делът на работещите дипломирани лица (на възраст 20 - 34 години, които са завършили най-малко гимназиален етап на средното образование преди 1 - 3 години), да бъде поне 82%.

Европейската комисия помага на страните от ЕС да развиват своите системи за училищно образование. Въпреки че всяка страна отговаря за организацията и съдържанието на своите системи за образование и обучение, съвместната работа по въпроси от общ интерес има определени предимства. Комисията помага на отговорните лица в страните от ЕС да развиват своите политики и системи за училищно образование. Тя събира и споделя информация и анализи и насърчава обмена на добри практики чрез работни групи по стратегическата рамка „Образование и обучение 2020“.

Чрез програма „Еразъм+“ всяка година Комисията инвестира милиони евро в проекти за европейско сътрудничество, насърчаващи училищния обмен, и подкрепя политики и новаторски проекти за дейности за насърчаване на ученето и образованието на всички равнища и за всички възрастови групи.

3.2. Национална рамка за развитие на училищното образование до 2020 г.

Основните стратегически документи на България в сферата на образованието са :

- **Национална програма за развитие „България 2020“**

Националната програма за развитие България 2020 (НПР БГ2020) е водещият стратегически и програмен документ, който конкретизира целите на политиките за социално-икономическо развитие на страната до 2020 г. и показва връзката между приоритетите на ЕС в контекста на Стратегията „Европа 2020“ и приоритетите за страната.

Съгласно документа до 2020г. България следва да придобие визията на „държава с конкурентоспособна икономика, осигуряваща условия за пълноценна социална, творческа и професионална реализация на личността чрез интелигентен, устойчив, приобщаващ и териториално балансиран икономически растеж”. В тази посока се поставят следните цели:

1. Повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, създаване на условия за качествена заетост и социално включване и гарантиране на достъпно и качествено здравеопазване.
2. Изграждане на инфраструктурни мрежи, осигуряващи оптимални условия за развитие на икономиката и качествена и здравословна околна среда за населението.
3. Повишаване на конкурентоспособността на икономиката чрез осигуряване на благоприятна бизнес среда, прилагане на иновативни решения и повишаване на ресурсната ефективност.

Националната програма извежда като един от основните приоритети **„Подобряване на достъпа и повишаване на качеството на образованието и обучението и качествените характеристики на работната сила”**. Приоритетът включва шест подприоритета, като пряко свързан с училищното образование е първият от тях: **„Осигуряване на достъпно и качествено образование за развитие на личността чрез осъвременяване на системата на образование и осигуряване на нейната адаптивност спрямо потребностите на пазара на труда.”** В тази връзка се предвиждат дейности, насочени към осъвременяване на системата на образование и постигане на по-голяма гъвкавост спрямо бързо променящите се потребности на пазара на труда; цялостно модернизиране на образователната система на всички нива, което ще благоприятства за пълноценната професионална и лична реализация.

Българските национални цели в областта на образованието до 2020 г. са:

- 1) Дял на преждевременно напусналите образователната система – до 11%.
- 2) Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование – поне 36%.

Областите на въздействие в рамките на този подприоритет са следните:

Модернизация на образователната система за предоставяне на достъпно и качествено образование. Основни ключови мерки: въвеждането на нова образователна структура; въвеждане на задължително предучилищно образование от 4 г.; целодневна организация на учебния ден от 1-ви до 7-ми клас; осъвременяване на стандартите за учебно съдържание и на учебните програми за общообразователната подготовка чрез включване на ключовите компетентности; кариерно ориентиране на учениците; задължителна периодична квалификация на учителите и привличане на млади хора в професията; осъществяване на превенция срещу отпадането в задължителна училищна възраст, компенсаторни мерки за застрашените от отпадане и реинтеграция на преждевременно напусналите.

- *Управление качеството на образованието и на младежките дейности.* Основни ключови мерки: изграждане на информационна система за контрол и управление на образованието и обучението; използване на резултатите от външното оценяване като

инструмент за усъвършенстване на компетентностите на учениците; създаване и прилагане на системи за управление на качеството на образованието и въвеждане на инспектирането, цялостна независима експертна оценка на качеството на предоставяното от детската градина или училището образование; изграждане на механизъм за пълноценно и ефикасно участие на родителите и местната власт в процесите.

- *Подобряване на материално-техническата база за образование, обучение и младежки дейности.* Основни ключови мерки: основен ремонт, реконструкция и строителство на нови детски градини, училища, центрове за подкрепа за личностно развитие, спортни площадки и салони; съвременно оборудване и ИКТ в средното и висше образование и осигуряване на компютър за всяко дете; основен ремонт и реконструкция на висши училища, студентски и ученически общежития, младежки домове, бази за отдих и спорт на учащите се.

- **Националната програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията „Европа 2020“**

Това е основен стратегически документ на национално ниво, обхващащ областите на различни секторни политики и е пряко свързан с Националната програма за развитие на България. Приоритетните области, допринасящи в най-голяма степен за повишаване на жизнения стандарт като крайна цел на икономическата политика, са добра инфраструктура и бизнес среда, конкурентоспособна младеж и доверие в държавните институции. Мерките са насочени към преодоляване на съществуващите предизвикателства и достигане на националните цели за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж, в съответствие с водещи инициативи по стратегията „Европа 2020“.

- **Национална стратегия за учене през целия живот (2014-2020 г.)**

Националната стратегия за учене през целия живот определя стратегическата рамка на държавната политика за образование и обучение в периода 2014 – 2020 г., насочена към постигането на европейската цел за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж.

Отличителен белег на българската стратегия за учене през целия живот е цялостният подход, като по този начин се обхващат всички области на ученето. Документът е адресиран до предучилищното възпитание и подготовка, общото училищно образование, професионалното образование и обучение, висшето образование, продължаващото обучение на възрастни, валидирането на резултати от неформално обучение и самостоятелно учене.

Стратегията определя четири основни приоритети, насочени към:

- прилагане на образователен подход, който подпомага развитието на всички учещи и допринася за изграждането на мислещи, можещи и инициативни личности, способни да се справят с промените и несигурността;
- повишаване на качеството на образованието и обучението;
- осигуряване на образователна среда за равноправен достъп до учене през целия живот, за активно социално включване и активно гражданско участие;
- стимулиране на образование и обучение, съобразено с потребностите на икономиката и промените на пазара на труда.

Предвидените дейности са разпределени в осем области на въздействие, всички от които подкрепят придобиването и непрекъснатото развитие на девет ключови компетентности за учене през целия живот в един общ процес.

- **Национална стратегия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система (2013-2020)**

Преждевременното напускане на училище е значим социален и икономически проблем. Той намалява възможностите за реализация в живота и на пазара на труда, води до невъзвращаемост на вложените средства за образование. При лицата, които притежават основно или по-ниско образование нарастват рисковете от социално изключване. Не на последно място това явление създава предпоставки за влошаване на качеството на живот и благосъстоянието на сегашното и на бъдещите поколения.

Стратегията е разработена съгласно Препоръка на Съвета на Европейския съюз от 28 юни 2011 година, засягаща политиките за намаляване на преждевременното напускане на училище, както и със стратегическата рамка на ЕС за сътрудничество в областта на образованието и обучението. Постигането на целите на стратегията се осъществява чрез три ключови мерки за:

- Превенция, която цели предотвратяване причините за преждевременно напускане на училище.
- Интервенция, която цели създаването на условия за ограничаване на преждевременното напускане.
- Компенсиране, което има за цел да подпомогне преждевременно напусналите училище отново да се включат в образованието или да придобият квалификация.

- **Национална стратегия за развитие на педагогическите кадри (2014 -2020 г.)**

Стратегията отговаря на изискванията и приоритетните направления на Национална програма за развитие на Република България: „България 2020“ за повишаване на жизнения стандарт чрез конкурентоспособно образование и обучение, за създаване на условия за качествена заетост, социално включване и гарантиране на достъпно и качествено образование. Ориентирана е към реализиране на посочените в програмата политики и мерки за постигане на „всеобхватно, достъпно и качествено образование и обучение в училищното образование и предучилищното възпитание и подготовка“, като синхронизира политиките по отношение на подготовката, продължаващата квалификация и професионалното развитие на педагогическите кадри и е във връзка с нормативната, институционалната и социалната база на образователната система.

- **Национална стратегия за интегриране на ромите (2012-2020 г.)**

Това е политически рамков документ, задаващ насоките за изпълнение на политиката за социална интеграция на ромите. Стратегията използва името роми като обобщаващо както за българските граждани в уязвимо социално-икономическо положение, които се самоопределят като роми, така и за гражданите в сходна ситуация, които околното население определя като такива, независимо от начина на тяхното самоопределяне.

Основната стратегическа цел е създаване на условия за равноправно интегриране на ромите и на българските граждани в уязвимо положение от други етнически групи в

обществения и икономическия живот чрез осигуряване на равни възможности и равен достъп до права, блага, стоки и услуги, участие във всички обществени сфери и подобряване на качеството на живот при спазване на принципите на равнопоставеност и недискриминация.

- **Национална стратегия за насърчаване на грамотността (2014-2020 г.)**, чиято визия е „изграждане на общество на знанието, в което грамотността заема централно място за индивидуалното и общественото развитие и служи като основа за интелигентен растеж.“

Други стратегически документи, относими към училищното образование са:

- Национална стратегия за демографското развитие (2012-2030 г.)
- Стратегия за ефективно прилагане на информационни и комуникационни технологии в образованието и науката на Република България (2014-2020 г.)
- Стратегия за развитие на професионалното образование и обучение в Република България (2015 – 2020 г.)

3.3. Общинска политика за развитие (2014-2020 г.)

Националните стратегически документи формулират общите приоритети, които на местно ниво са адаптирани и съобразени със спецификите на района.

Общинският план за развитие на община Ботевград за периода 2014-2020г. е документ за стратегическо планиране на устойчиво интегрирано развитие на местно ниво, разработен е в съответствие с поставените европейски и национални приоритети.

Като основен инструмент за управление на развитието на общината в следващите години, Общинският план за развитие на община Ботевград очертава стратегическата рамка за развитие на местната специфика, като определя конкретни действия за решаване проблемите на общината и развитие на нейния потенциал, като гарантира публичност, прозрачност и участие на всички заинтересовани лица.

Въпреки предизвикателствата, пред които е изправена, община Ботевград трябва да се стреми към положителни перспективи за развитие. В тази посока е представена и визията за развитие на града в периода 2014-2020 г.

Визия: „Община Ботевград – динамично развиваща се община, с конкурентна икономика, базирана на знанието, висококачествена среда за обитаване, бизнес и рекреация, със съхранени природни и културни ценности, привлекателна за инвестиции и туристически интерес.“

Община Ботевград се характеризира с висок дял на населението с висше и полувисше образование и е една от двете общини с най-нисък дял на ниско образовано население за цялата София-област. Общината ще се старее да затвърди позициите си на динамично развиваща се община на първо място чрез засилване конкурентоспособността на икономиката, ключов фактор за което е повишаване на инвестиционния интерес и привлекателността за бизнеса, достигане високи нива на заетост, развитие на човешките ресурси чрез повишаване образователното равнище на местните жители. За тази цел е

необходимо да се развива качеството на местните учебни заведения и да се насърчи процесът на обучение на възрастни през целия живот. Ефективността на тази стъпка е условно подобряване на комуникацията и сътрудничеството между предприятията, училищата и институциите на публичната администрация.

Предизвикателство пред местната власт в сферата на образованието е до 2020 г. да постигне по-добър достъп до образование, повишаване на образователното равнище на населението, в съответствие с потребностите на трудовия пазар, и изграждане и подобряване на социалната инфраструктура. Едни от предвидените мерки са:

- Ремонт и ново оборудване на детски и учебни заведения;
- Стимулиране образователната интеграция на рискови групи, малцинства и хора в неравностойно положение;
- Повишаване квалификацията на учителите за работа с интерактивни методи на преподаване.

Стратегията за развитие на образователната система се разработва съобразно общинския план и с цел набелязване на мерки за преодоляване на негативните явления и бъдещо развитие на училищното образование в община Ботевград до 2020г.

IV. Състояние на образователната система в община Ботевград: ключови фактори, резултати и тенденции

4.1. Социално-икономическа характеристика

Регионалният план за развитие на ЮЗРП 2014-2020 г. определя общинския център като един от петте града, които допълват и балансират областните центрове - малък град в периферни селски и планински райони с надобщинско значение в сферите икономика, социална сфера, образование, наука и култура, град от 4 ниво с микрорегионално значение на територията на група общини.

Според Областна стратегия за развитие на Софийска област 2014-2020, Община Ботевград попада в район за слаба целенасочена подкрепа /VI група/, което означава че се намира в значително по-благоприятно положение на фона на други общини от областта. Това се дължи на факта, че общината отговаря на по-малко от 4 показателя от разгледаните в областната стратегия, а именно: показател 2. равнище на средната работна заплата, по-ниско от средната стойност за страната за последните три години; показател 5. гъстота на населението под 70 души на един квадратен километър; показател 7. над 30 на сто от населените места са без изградена канализационна мрежа. Удовлетворява частично критериите по показател 1. нетни приходи от продажби на един жител под 70 на сто от средната стойност за страната за последните три години. За периода 2009-2013 г. общината е подобрила състоянието си с едно ниво (т.е отговаря на един показател по-малко).

В общината се намира един от двадесет и трите университета на територията на югозападния район за планиране, единственият университет на територията на Софийска област, който не е разположен в Област София-град - Международното висше бизнес училище. Освен него, в сферата на висшето образование дейност осъществява и Колеж по енергетика и електроника към Технически университет - София.

В последните години общината е обект на интерес на бизнес-партньори, инвеститори, дейци на науката и туристи. Разполага с изградена инфраструктура, материално-техническа база и значителен интелектуален потенциал.

Според Областна стратегия за развитие на Софийска област 2014-2020, Община Ботевград е сред общините със структуроопределящи предприятия за индустрията на Област София, община, утвърдила се като промишлен център и обособена икономически-активна зона, благодарение на наличието на инфраструктура за реализация на продукти и стоки в сектора на услугите /логистични бази, транспортна достъпност/. Икономиката на общината има промишлено-аграрна структура. Развити отрасли на промишлеността са: електроника, машиностроене, металообработване, хранително-вкусова и текстилна промишленост, строителство, дърводобив и други.

Към 2018 г. в общината дейност извършват над 10 фирми с чуждо участие. Най-значимо присъствие като дял в икономическото развитие и като трудова заетост имат фирма „Интегрейт Микро-Електроникс“ ЕООД и „Сенсата Технолъджис“ ЕООД за производство и монтаж на електронни модули; „APS Манюфекчъринг“ с най-модерната производствена база в Югоизточна Европа за производство на термични принтери; фирма „Граммер“ АД за производство на тапицерии и седалки за транспортни средства; „Микроак“ ЕООД – производство на колектори за битова и автомобилна електроника и изчислителна техника; фирма „Инкотекст“ ЕООД за производство на електромери; „Булсан“ ООД за производство на санитарен фаянс; „Джи и фармасютикълс“ ЕООД за първична и вторична опаковка на лекарствени продукти. В общината дейност осъществява и един от големите инвеститори „Пайплайф-България“ ЕООД със сертификат за инвестиция от клас А за производство на пластмасови тръбни системи за водоснабдяване, канализация, газоснабдяване и напояване, отговарящи на всички съвременни норми и стандарти. Други фирми с местно значение са „Биовет“ АД - производство и търговия на хранителни добавки, ензими и препарати за селското стопанство и лекарствени средства за хуманна медицина; „Лекс Груп“ АД - за търговия с електродомакински уреди, „АЛПРЕДО“ - за производство на дограми, прозорци, врати; „ВОП“ ООД - производство и търговия със стоматологично оборудване и консумативи; СД „Окто-7“ за производство на електронни модули за бита, инструментална екипировка, печатни платки и галванични покрития; „НАКМАШ-97“ ООД - за производство на ел.табла, сейфове, огнеупорни каси, нестандартно оборудване и машинни детайли, и др.

4.2. Демографско състояние и тенденции (брой население; механичен прираст; прогноза за населението; ст-ра на населението според трудоспособността; възрастова ст-ра; самоопределили се жители на общ. Б-д по етнически признак; брой население с майчин език, различен от българския)

Население и демографски процеси

По данни на Националния статистически институт (НСИ) за 2017 г. населението на община Ботевград възлиза на 31 367 души, от които 15 195 мъже и 16 172 жени, като от тях 19 300 живеят в общинския център гр. Ботевград, а останалите 12 067 са разпределени в селата на територията на община Ботевград.

Графика 1. Население на община Ботевград, 2014-2017 г.

Източник: НСИ, 2014-2017г.

От графиката е видно, че от 2014 г. до 2017 г. общият брой на населението намалява с 870 души, като се запазва лек превес на жените. Тази тенденция се дължи на отрицателния естествен и механичен прираст както в общината, така и в страната като цяло.

Графика 2. Естествен прираст в община Ботевград, 2014-2017 г.

Източник: НСИ, 2014-2017г.

За периода от 2014 до 2017 г. естественият прираст на територията на община Ботевград се задържа отрицателен (от -203 до -178). Единствено през 2016 г. се забелязва леко покачване (-152), но въпреки това остава отрицателен: -178 за 2017 г.

Графика 3. Механичен прираст в община Ботевград, 2014-2017 г.

Източник: НСИ, 2014-2017г.

Механичният прираст в община Ботевград също е отрицателен, поради факта че преобладават изселените спрямо заселените жители. През 2015 г. се отчита най-висок отрицателен механичен прираст (-255 души) на територията на общината.

Таблица 3.1. Механичен прираст в община Ботевград

година	Заселени			Изселени			Механичен прираст		
	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени	Всичко	Мъже	Жени
2014 г.	506	223	283	653	313	340	-147	-90	-57
2015 г.	483	215	268	738	365	373	-255	-150	-105
2016 г.	519	224	295	633	299	334	-114	-75	-39
2017 г.	937	381	556	906	409	497	31	-28	59

Източник: НСИ, 2014-2017г.

От таблицата е видно, че жените са с лек превес както при заселените, така и при изселените жители. Също заселените 59 жени формират положителния механичен прираст от 31 души за 2017 г.

Възрастовата структура представя разпределението на населението по възрастови групи. Най-силно влияние оказват възпроизводството, средната продължителност на живот и миграциите. От своя страна, възрастовата структура определя възпроизводството, а чрез него — броя на населението и контингента на работната сила.

Населението се разпределя по възрастови групи според възпроизводствените и трудовите му възможности. Според възможностите за възпроизводство то се разделя на три групи: от 0 до 14 години — *деца*, от 15 до 49 години — *родители*, и на 50 и повече години — *прародители*. Колкото е по-голям относителният дял на децата, толкова възможностите за възпроизводство в бъдеще са по-големи.

За периода 2016-2017 г. не се забелязват сериозни промени в броя на населението както по пол, така и по възраст. Във възрастово отношение за 2017 г. преобладава населението на възраст между 45-49 г. (2 363 д.), следвано от възрастовите групи между 40-44 г. (2 303д.) и 60-64 г. (2 260 д.). От графиките е видно, че броят на населението значително намалява след 65-69-годишна възраст. По отношение на пола като цяло се забелязва лек превес на жените спрямо мъжете, въпреки че във възрастовия диапазон от 0 до 45 г. мъжете превишават броя на жените, след която възраст жените постепенно увеличават броя си, докато достигнат 835:452 към 80 и повече години. Една от основните причини за тази тенденция е по-ниската смъртност и по-голямата продължителност на живота на жените. Също така се забелязва тенденция към влошаване на възрастовата структура и застаряване на населението на територията на община Ботевград, тъй като преобладава поколението на прародителите (на 50 и повече години) – 13 408 души, следвано от поколението на родителите (15-49 г.) – 13 119 души, и едва 4 840 деца (0-14 г.).

Таблица 4. Население по пол и възраст в община Ботевград, 2016-2017 г.

		НАСЕЛЕНИЕ ПО ПОЛ И ВЪЗРАСТ																	
Община	Общо	0-4г.	5-9г.	10-14г.	15-19г.	20-24г.	25-29г.	30-34г.	35-39г.	40-44г.	45-49г.	50-54г.	55-59г.	60-64г.	65-69г.	70-74г.	75-79г.	80+г.	
		Ботевград 2016 г.	31514	1587	1688	1526	1423	1331	1693	2095	2185	2313	2363	2222	2255	2331	2308	1765	1176
	Мъже	15299	798	878	784	721	676	890	1057	1174	1170	1162	1125	1089	1078	1011	772	474	440
	Жени	16215	789	810	742	702	655	803	1038	1011	1143	1201	1097	1166	1253	1297	993	702	813
Ботевград 2017 г.	31367	1596	1673	1571	1425	1278	1599	2014	2137	2303	2363	2203	2248	2260	2283	1909	1218	1287	
	Мъже	15195	829	861	813	721	628	842	1011	1118	1187	1165	1102	1104	1033	1018	814	497	452
	Жени	16172	767	812	758	704	650	757	1003	1019	1116	1198	1101	1144	1227	1265	1095	721	835

Източник: НСИ, 2016-2017г.

Графика 4. Население по пол и възраст за 2016 г.

Графика 5. Население по пол и възраст за 2017 г.

Населението спрямо своята работоспособност се разделя на три групи:

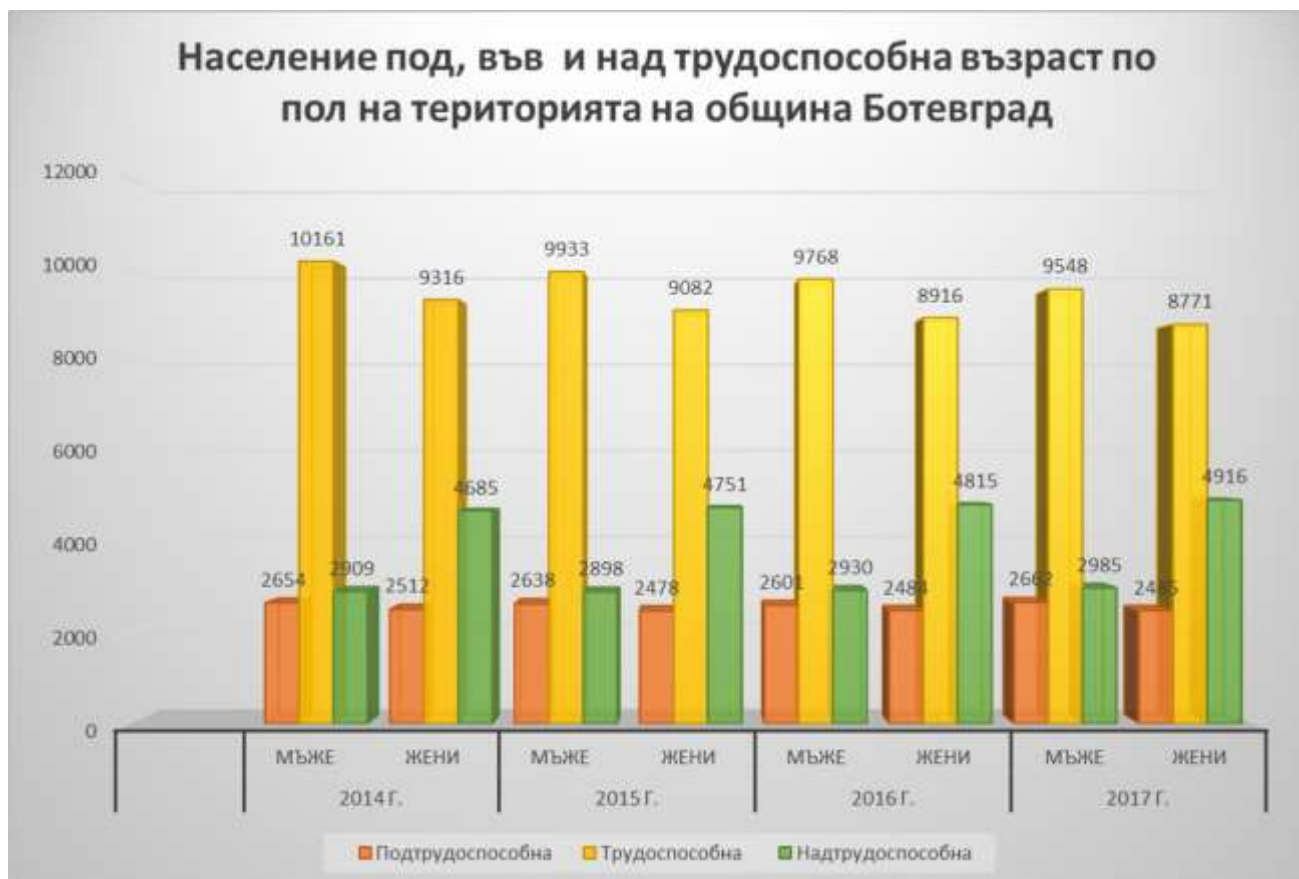
- Под трудоспособна възраст – мъже и жени от 0 до 16 годишна възраст;
- Трудоспособна възраст – мъже и жени от 16 годишна възраст до достигане на възраст за пенсиониране;
- Над трудоспособна възраст – мъже и жени над възрастта за пенсиониране.

Таблица 5. Население под, във и над трудоспособна възраст по пол в община Ботевград, 2014-2017 г.

Населено място	2014 г.			2015 г.			2016 г.			2017 г.		
	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени	Общо	Мъже	Жени
Община Ботевград												
Общо	32237	15724	16513	31780	15469	1611	31514	15299	16215	31367	15195	16172
Под трудоспособна възраст	5166	2654	2512	5116	2638	2478	5085	2601	2484	5147	2662	2485
Трудоспособна възраст	19477	10161	9316	19015	9933	9082	18684	9768	8916	18319	9548	8771
Над трудоспособна възраст	7594	2909	4685	7649	2898	4751	7745	2930	4815	7901	2985	4916

Източник: НСИ, 2014-2017 г.

Графика 6. Население под, във и над трудоспособна възраст

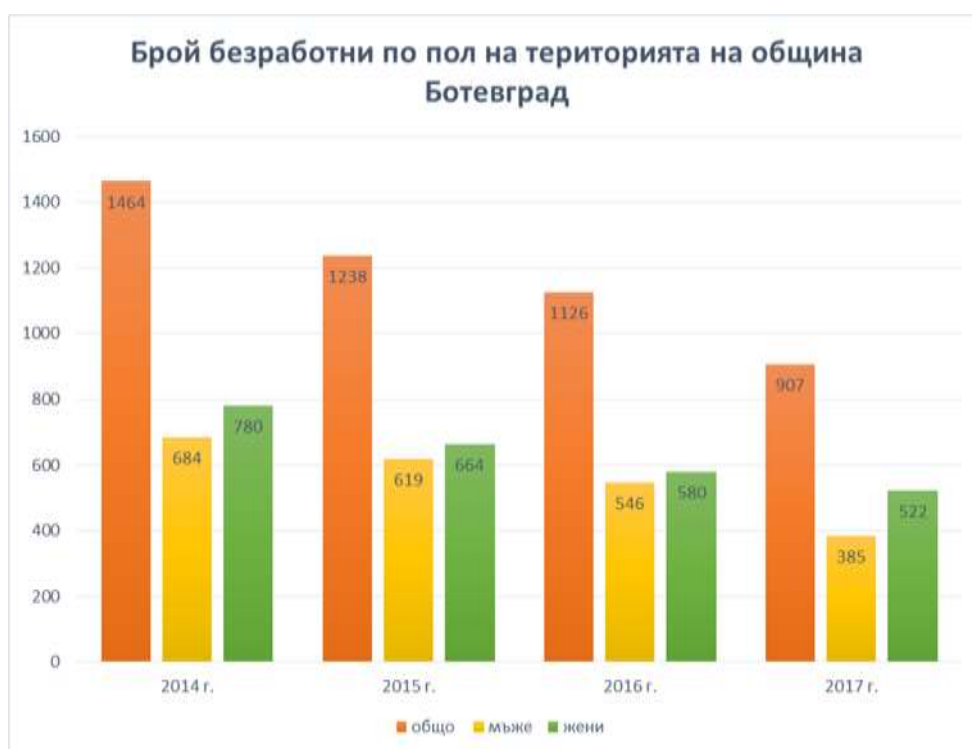

И от таблицата, и от графиката е видно, че преобладава населението в трудоспособна възраст, следвано от това в над трудоспособна възраст и най-малък дял заема населението

в под трудоспособна възраст. По отношение на пола се наблюдава превес на мъжете в под и трудоспособна възраст, докато в над трудоспособна възраст жените преобладават двойно повече. През периода 2014-2017 г. се забелязва тенденция към намаляване броя на населението както като цяло от 32237 души на 31367 души, така и намаляване броя на населението в под трудоспособна (от 5166 души на 5147 души) и трудоспособна възраст (от 19477 души на 18319 души). Единствено се увеличава броя на населението в над трудоспособна възраст (от 7594 души на 7901 души).

За периода 2014-2017 г. равнището на безработица на територията на община Ботевград постепенно намалява (от 9,6% на 6%), като задържа стойности под средното за страната (7,2%), което се дължи на добре развитата икономика и близостта до столицата. От графика 7. може да се направи изводът, че през наблюдавания период равнището на безработица е по-голямо при жените, спрямо това при мъжете.

Графика 7. Равнище на безработицата по пол

Източник: Бюро по труда, гр. Ботевград

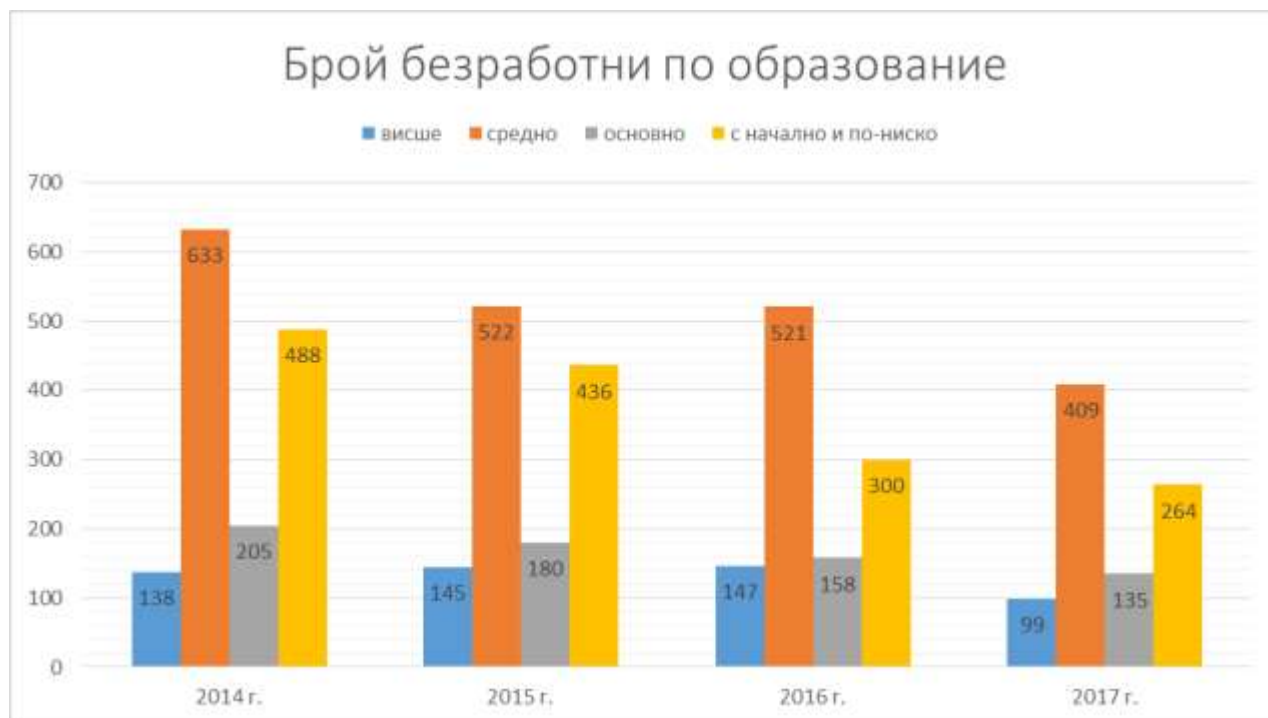
Графика 8. Равнище на безработицата по възраст

Източник: Бюро по труда, гр. Ботевград

Във възрастово отношение най-голям е дялът на безработните лица във възрастовата група между 35 - 49 години и над 55 години. Бележи се спад на младежката безработица до 29 г., която основно се дължи на несъответствие между търсенето и предлагането по отношение на качествата и очакванията на квалифицираната работна сила. От една страна, местният бизнес отчита недостиг на квалифицирана работна ръка, най-вече кадри на средно техническо ниво, което е сериозна пречка пред развитието му. От друга страна, квалифицираните млади хора, които напускат общината, не намират нивото на заплащане и условията за работа на местните фирми достатъчно привлекателни.

Графика 9. Брой безработни по образование на територията на община Ботевград

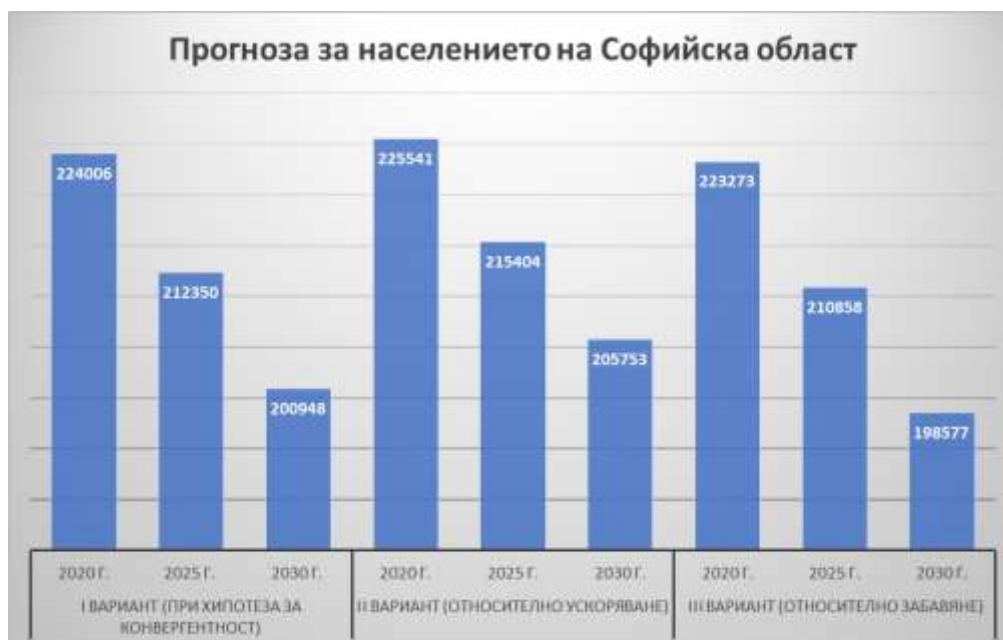

Източник: Бюро по труда, гр. Ботевград

Най-висок е дялът на безработните лица със средно и начално, и по-ниско образование, който постепенно намалява през годините. Безработицата сред тези лица се дължи на факта, че в общината няма достатъчно предлагане на работни места за хора с ниско ниво на образование или неквалифицирана работна сила.

Според модели на НСИ има три основни сценария за демографското развитие на област София до 2030 година: 1) при хипотеза за запазване на настоящите тенденции; 2) при хипотеза за ускоряване на темпа на растеж на населението; 3) при хипотеза за намаляване на темпа на растеж на населението. Тези модели са представени на графика 10. При всяка хипотеза е видно, че се очакват демографски промени и намаляване броя на населението. Като най-благоприятен се очертава вариант II за относително ускоряване темпа на растеж на населението.

Графика 10. Прогноза за населението на Софийска област 2020 – 2030 г.

4.3. Ключови фактори и тенденции на образователната система в община Ботевград

Следващите страници представят структуриран анализ на тенденциите в предучилищното, училищното (в това число и професионалното) образование, както и висшето образование в община Ботевград, направен за целите на настоящата стратегия.

4.3.1. Предучилищно образование

4.3.1.1. Капацитет, обхват и достъп в предучилищното образование в община Ботевград

Един от националните приоритети, заложен в Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО), е обхващане на повече деца в системата на предучилищното образование, като основните отговорности и задължения за постигане на тези цели са делегирани на общината. Предучилищното образование е задължително от учебната година, която е с начало в годината на навършване на 5-годишна възраст на детето, като родителите избират вида на организацията на предучилищното образование. Този етап на образование е с особена важност и предпоставя съществена част от образователните резултати на децата в следващите степени.

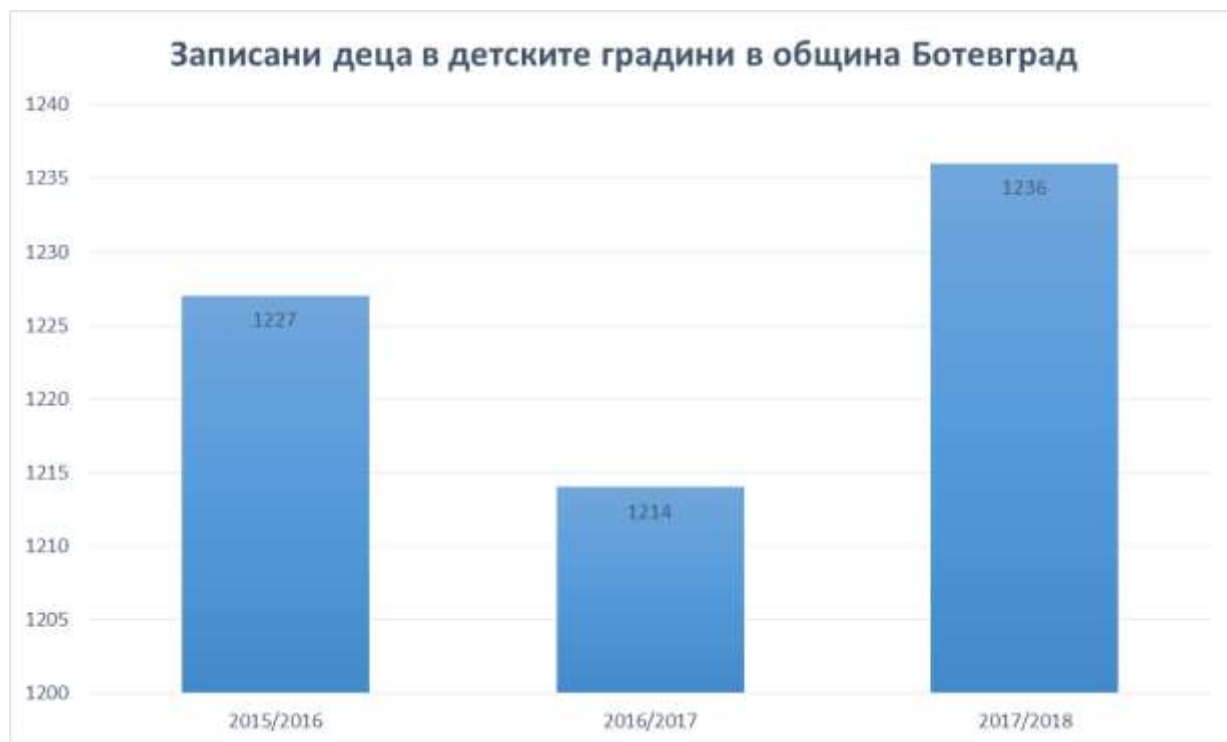
➤ Брой и капацитет на детските градини в община Ботевград

По данни на община Ботевград общият брой детски градини на територията на общината към 2018 г. е 12, като 7 от тях са в гр. Ботевград, а останалите в 5-те големи села на общината – с. Врачеш, с. Трудовец, с. Скравена, с. Литаково и с. Новачене. В 12-те общински детски градини се обучават деца на възраст от 3 до 7 години, а в 8 от тях има и яслени групи за деца от 10 месеца до 3-годишна възраст.

Данните на община Ботевград за общинските детски градини показват ясна тенденция за капацитета на общинските детски градини и броя записани деца в тях през годината. Наблюдава се леко завишение в броя на записаните деца през 2017/2018 г. спрямо предходни периоди, като увеличението спрямо предходната 2016/2017 г. е с 28 деца.

Според нормативните разпоредби максималният брой деца в една група е 23. По данни на община Ботевград средният брой деца в една група е 25.1 за всички деца и всички групи на територията на община Ботевград. Това означава запълване на капацитета на общинските детски градини и средно надвишаване на определения с нормативни текстове максимум, като в някои детски градини надвишаването е с над 8 деца.

Графика 11. Записани деца в детските градини на община Ботевград

Източник: община Ботевград 2015 – 2018 г.

Големината на групите, с които работят педагогическите специалисти в предучилищното образование, може да се отрази върху качеството на работа и възможността да се работи индивидуално с всяко едно дете. Специфичните образователни нужди, които имат децата, повдигат въпроси, свързани с възможността педагогическите специалисти да изпълняват ефективно задълженията си за индивидуална работа и подкрепа в условия на по-пълни групи и работа в някои от групите с по 29 – 30 деца. От тази гледна точка, една от посоките за развитие на образователната система е именно постигане на баланс в броя деца в група, като цяло, но и в конкретни детски градини с цел постигане на ключовите компетенции за успешно започване на I клас.

➤ **Обхват и достъп на децата до предучилищно образование в община Ботевград**

Общият брой деца, посещаващи детски градини, запазва стабилни нива през последните 3 години, варира около 1 200 за общинските детски градини. Много малка част от децата остават извън обхвата на детските градини, а през последната година - с въвеждане на Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, единични са случаите на деца в задължителна предучилищна възраст, които не посещават детска градина. Причините за това са разнообразни и включват както обективни, така и субективни фактори. От субективните фактори един от водещите е родителският избор децата да се отглеждат у дома и да бъдат включени едва и единствено в задължителното предучилищно образование, както и предпочитанията за конкретна детска градина поради близост до дома. Сред обективните фактори са претовареността на

групите и зараждащата се тенденция определени детски градини да се посещават от по-голям брой деца от етническите малцинства, отново поради близост до дома на детето.

С цел преодоляване на обективните фактори община Ботевград се стреми да осигури достатъчно места в детските градини, за да даде възможност на всички родители, които желаят да се възползват от тази услуга, да запишат децата си, но все още има минимален недостиг на места в групите за 3-4 годишни и деца в предучилищна възраст.

На графика 12 може да бъде проследено движението на броя места в детските градини за всеки 100 деца в общината през последните 5 години по данни на националната статистика

Графика 12. Брой места в детските градини на 100 деца в община Ботевград

В периода 2013 – 2018 година средно за България делът на деца на възраст 3 – 6 години, които посещават детска градина, намалява от 83,6% (през 2013) до 78,4% (през 2018), като за Софийка област делът е над средното за страната – 83,0% за 2018 г.

За съжаление България продължава да изостава в дела на децата, включени в ранно детско образование и развитие, в сравнение с други европейски страни. Тази статистика заслужава особено приоритетно внимание, тъй като децата, които не са обхванати от предучилищното образование, са именно тези, които се нуждаят най-много от него, предимно деца от ромски произход. Това твърдение се подкрепя и от данните, публикувани от фондация „Образование България 2030“, която посочва, че 58% от децата от ромски произход не са обхванати от системата за ранно детско образование.

Директорите на детските градини се сблъскват с проблеми при записванията на децата, както поради липса на място, така и поради големия процент деца от етническите малцинства, предпочитащи дадена група или градина. Проблеми възникват и когато родителите искат да запишат детето си в точно определена детска градина, в която местата

се запълват бързо, или когато родителите са слабо информирани за процедурата и сроковете за записване и търсят съдействие от персонала, след като местата са вече заети.

➤ **Общински такси в предучилищното образование**

Темата за достъп до образование включва и тази за заплащане на месечна такса, срещу която детето посещава детска градина. Месечните такси са уредени в *Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Ботевград*, актуализирана през м. февруари 2018 г. Съгласно чл.22 от Наредбата за ползването на детски ясли и детски градини, се събират такси за издръжка на дейности, които не се финансират от държавния бюджет в следните размери:

1. Постоянни дневни детски ясли - 64.00 лева.
2. Целодневна организация на обучение в детски градини - 72.00 лева.
3. Полудневна организация на обучение в детски градини - 50.00 лева.

За да улесни достъпа до образование и да повиши посещаемостта на децата в детските градини, Община Ботевград поема 50% от таксите на децата в незадължително предучилищно образование и 100% от таксите на децата в задължителна предучилищна възраст.

Така прилаганата общинска политика за събиране на такси в детските градини има подчертан социален характер и цели да позволи на максимално широк кръг деца да посещават детските градини.

Предложена е на родителите и възможност за допълнителни педагогически услуги в занимания по интереси в детските градини срещу 2.00 лева за едно занимание с продължителност 30 минути.

➤ **Човешки ресурси в предучилищното образование в община Ботевград**

Щатният персонал в общинските детски градини в община Ботевград наброява 218 души за учебната 2017/2018 г. От тях 101 са педагогически специалисти, а 117 – непедagogически персонал. Наблюдава се устойчивост в броя на педагогическите специалисти, които работят с децата в детските градини. Това кореспондира със сравнително устойчивия брой деца, които посещават детските градини, разгледан по-горе в текста.

Графика 13. Възрастова структура на педагогическия персонал в детските градини в община Ботевград към учебната 2017/2018 г.

Профилът на педагогическия персонал, който работи в детските градини в община Ботевград, показва увеличаване на средната възраст на педагогическите колективи. Прави впечатление, че преобладават педагозите във възрастовата група от 50 – 59 г. и не малко на брой са педагозите от последната възрастова група – 60+ години. Това се дължи на естествените процеси на остаряване на педагогическите специалисти и преминаването им от едната възрастова група в другата. В същото време, първите 2 групи – педагози до 29 г. включително и от 30 до 39 г., остават сравнително малко. Средната възраст на педагогическите специалисти в предучилищното образование в община Ботевград е около 44 години, като тенденцията е тя да се променя много плавно в посока нарастване на средната възраст. Данните за възрастта на педагогическите специалисти на национално ниво показват същите тенденции и в това отношение профилът на педагозите в община Ботевград не се различава от този в страната.

➤ **Предизвикателства пред педагозите в предучилищното образование**

Няколко основни фактора обуславят предизвикателствата пред педагозите, които работят в детските градини и влияят върху привлекателността на професията “детски учител”. След направена анкета сред директорите на детските градини се очертават следните трудности:

- Висока натовареност на педагогическия персонал с административни задължения, които отнемат много физическо време и съвместяване на длъжността директор и учител с група;
- Незадоволителното равнище на заплащане на учителския труд;
- Работа с проблемни родителите;
- Ограниченият финансов ресурс за обезпечаване работата на детските градини и подобряване на материално-техническата база;
- Трудности при намиране на добре подготвени кадри и млади учители;
- Интегриране на деца със СОП и корекция на поведението на т.нар. „трудни деца”;

- Нередовно посещение на детска градина и заплащане на месечната такса, предимно сред децата от етническите малцинства.

Работата на учителите в детските градини включва и физическо обгрижване на малки деца, които все още работят за изграждане на лични хигиенни навици. Отговорността за безопасността и здравето на децата е изключително висока. Очертава се нужда от допълнителна подкрепа за професионалното развитие и квалификация на педагозите в детските градини, която да осигури развитието на специфични умения.

Ниското заплащане на учителския труд спрямо други възможности за обща и неквалифицирана работа, е друг фактор, който прави професията „детски учител“ непривлекателна. Стартовата заплата за педагогически специалист се определя от всеки директор на база бюджета, с който разполага детската градина, като не може да падне под минимума, определен с Наредба № 4 за нормиране и заплащане на труда в институциите на предучилищното и училищното образование. На практика работната заплата за педагозите в детските градини е в размер на определения в нормативните актове минимум. Това не допринася за привличане на млади специалисти и е част от причините за увеличаване на средната възраст на специалистите в системата на предучилищното образование, посочена по-горе.

➤ **Професионална квалификация на детските учители**

Педагогическите екипи в системата на предучилищното образование имат нормативно установено изискване да повишават квалификацията си всяка година, съгласно Наредба №12 за статута и професионалното развитие на учителите, директорите и другите педагогически специалисти, в сила от 27.09.2017 г. Персоналът се квалифицира със средства от бюджета на детската градина и в зависимост от финансовите възможности на детското заведение. Учителите в детските градини притежават съответната образователно-квалификационна степен „Бакалавър“ или „Магистър“. Само в 2 детски градини има по един нередовен учител, тъй като все още не са се дипломирали.

Провежда се предимно продължаваща квалификация като квалификационните форми са: вътрешни, външни, дистанционни, он-лайн, събрания и работни срещи на колектива. При вътрешноинституционалната квалификация се използват смесени форми: самообразование, обмяна на опит, консултации, интерактивни форми, дискусии, решаване на казуси и съчетание на традиционни и нетрадиционни форми, отговарящи на целите и задачите за квалификация.

➤ **Възможности за въвеждане на метода „Монтесори“**

Философията на Мария Монтесори поставя детето на първо място. Според нея децата трябва да се учат сами и развиват сами, а не да бъдат поучавани от родители и учители. Основното мото е: „Помогни ми да го направя сам“. Родителят и учителят са наставници. Методът на Монтесори дава възможност на всяко дете да се развива със собствен темп, съобразно собствените си потребности и възможности, свободно да прави избор, да носи отговорност за действията и решенията си. Методът помага на децата да израснат самостоятелни, толерантни, уверени в собствените си сили и възможности.

Почти всички директори на детските градини категорично заявят, че биха въвели метода на Монтесори, но за да се осъществи тази цел, е необходима много добра методическа

подготовка на педагогическия персонал, а обзавеждането и дидактическото оборудване по метода изисква допълнителен финансов ресурс, с какъвто те не разполагат.

➤ **Материална база в предучилищното образование в община Ботевград**

Сградният фонд на детските градини е създаван по различно време. Повечето детски заведения са строени през 70-те и 80-те години на XX в., като по-голямата част от тях, предимно тези в гр. Ботевград, са претърпели основни, частични ремонти, реконструкция и въвеждане на мерки за енергийна ефективност.

През периода 2010-2012 г. по проект на община Ботевград „Инвестираме в нашите деца“ по ОП „Регионално развитие“ 2007-2013 г. е направен основен ремонт на две от най-старите детски градини в града (ДГ „Синчец“ и ДГ „Звънче“). През 2013 г. други две детски градини (ДГ „Славейче“ и ДГ „Слънце“) са ремонтирани по проект на община Ботевград чрез Международен фонд Козлодуй. Другите детски градини (ДГ „Кокиче“, ДГ „Иглика“ и ДГ „Саранск“) са сравнително новопостроени и през годините са правени текущи, неотложни ремонтни работи. През 2017 г. община Ботевград закупи със собствени средства за всички общински детски градини нови съоръжения за игра на открито. Това е една от основните причини, поради която директорите споделят, че материалната база е в много добро, дори отлично състояние, но все пак има необходимост от подобрения, предимно по отношение на обзавеждането и оборудването - гардеробчета, креватчета, дюшеци, дидактични шкафове в групите, бюра, столове, разширяване и/или изграждане на нови физкултурни салони, ремонт/полагане на нова настилка в дворните пространства.

Община Ботевград има изготвени инвестиционни проекти, с издадени разрешения за строеж за ремонт и въвеждане на мерки за енергийна ефективност в детските градини в селата, които са одобрени от Националния доверителен Екофонд /НДФ/, но на този етап НДФ все още не е отпуснал средства за реализацията им. Поради този факт, общинското ръководство, с решение на Общински съвет – Ботевград от м. юли 2018г., пренасочи средства от общинския бюджет за ремонт на детските градини в селата. ДГ „Детелина“, с. Врачеш бе основно ремонтирана през 2018г. със собствени средства на Община Ботевград, а до края на годината ще приключат: основен ремонт на ДГ „Здравец“, с. Литаково, саниране на ДГ „Здравец“, с. Трудовец. и подмяна на дограма в ДГ „Зора“ с. Новачене.

В процес на основен ремонт е филиал „Детелина“ към ДГ „Иглика“, гр. Ботевград, който от 2010г. изобщо не функционираше, като се очаква сградата да отвори врати от учебната 2019/2020г.

4.3.2. Училищно образование

4.3.2.1. Брой, капацитет, обхват и достъп до училищата в община Ботевград

➤ **Брой на учебните заведения в начален, прогимназиален и гимназиален етап на образование в община Ботевград**

В общината Ботевград функционират 11 училища, от които 9 общински и 2 държавни, след като през 2018г. ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Липница и ОУ „Васил Левски“, с. Новачене бяха преобразувани чрез вливане в ОУ „Васил Левски“, с. Новачене. От тях 8 основни, 1 общинска профилирана природо-математическа гимназия и 2 държавни професионални гимназии. Броят паралелки, съответно ученици, които учат в тези училища, е динамичен през последните 3 години. Има училища, към които има повишен

интерес от учениците, и такива, които не могат да реализират план-приема и функционират с маломерни паралелки.

➤ **Брой на учениците в основен и гимназиален етап на образование в община Ботевград**

Според данни, предоставени от директорите на училищата, общият брой ученици, обучаващи се в основните училища на територията на общината за учебната 2017/2018 г. е 2 284 ученици. В гимназиалния етап на образование се обучават 1 288 ученици. Общо на територията на общината за учебната 2017/2018 г. в основен и гимназиален етап се обучават 3 572 ученици.

Графика 14. Брой ученици в основен и гимназиален етап

От графиката се вижда увеличение на броя ученици в основен етап през учебната 2016/2017 г. спрямо 2015/2016 г. Лекият спад в броя на учениците за 2017/2018 г. се дължи на факта, че от 2017 г. VIII клас преминава към гимназиалния етап на образование. През последните 3 години не се забелязват сериозни промени в броя на учениците в прогимназиален етап. Преминаването на VIII клас към гимназиален етап на образование, от своя страна, води до увеличение на броя ученици в него.

Таблица 6. Разпределение на учениците в основните училища на територията на община Ботевград

№	Основно училище	Брой ученици 2015/2016 г.	Брой ученици 2016/2017 г.	Брой ученици 2017/2018 г.
---	-----------------	---------------------------	---------------------------	---------------------------

1	ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Ботевград	853	888	913
2	ОУ „Васил Левски“, гр. Ботевград	255	263	225
3	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Ботевград	302	316	329
4	ППМГ „Акад. Проф. Д-р Асен Златаров“, гр. Ботевград V-VII кл.	78	80	80
	Общо в ОУ в гр. Ботевград	1488	1547	1547
5	ОУ „Отец Паисий“, с. Врачеш	180	183	185
6	ОУ „Любен Каравелов“, с. Трудовец	115	128	126
7	ОУ „Васил Левски“, с. Литаково	172	179	145
8	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Скравена	116	122	105
9	ОУ „Васил Левски“, с. Новачене	108	104	96
10	ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Липница	94	92	80
	Общо в ОУ в селата	785	808	737
	Общо в ОУ	2273	2355	2284

Три от основните училища се намират в общинския център, гр. Ботевград, където е концентриран най-голям брой ученици в основен етап на обучение - 1547 към 2017/2018 г. Това са ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Ботевград, ОУ „Васил Левски“, гр. Ботевград и ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Ботевград. ППМГ „Акад. Проф. Д-р Асен Златаров“ също има основен етап на обучение V - VII клас, където се обучават 80 ученици в математически профил. През последните 3 учебни години се забелязва увеличение на броя на учениците в две от основните училища в гр. Ботевград и намаляване на броя на учениците в едно от тях. С най-голям брой се отличава ОУ „Н. Й. Вапцаров“ - 913 ученици към 2017/2018 г. Тази тенденция се дължи на факта, че ОУ „Васил Левски“, гр. Ботевград през последните десет години се превърна в училище с почти 100 % ученици от ромския етнос, като към учебната 2017/2018г. учениците в ОУ „Васил Левски“, гр. Ботевград, с изключение на четирима ученици (2-ма от българския етнос и 2-ма бежанци), са от ромския етнос. Има единици, които са със смесен произход, но са приобщени по-скоро към ромския етнос.

Другите 6 основни училища се намират в селата Врачеш, Трудовец, Литаково, Скравена, Новачене и Липница, където общо се обучават 737 ученици към 2017/2018 учебна година. При тях също се забелязва спад в броя на учениците към 2017/2018 г., поради преминаването на VIII клас към прогимназиален етап на образование и записването на все по-голям брой ученици от селата в две от основните училища в град Ботевград по желание на родителите.

➤ Капацитет в системата на училищното образование в община Ботевград

Капацитетът в системата на училищното образование включва броя ученици, които могат да бъдат обучавани при осигуряване на оптимална учебна среда. Това включва организация на учебния процес за учениците в нормални условия, осигуряване на

достатъчно пространство за кабинети по общообразователни и специални/професионални учебни предмети, като учебни зали, лаборатории, кабинети и др. Съгласно § 4 на Преходните и заключителните разпоредби на Наредба № 10 за организация на дейностите в училищното образование директорът на училището в сътрудничество с общината разработва план и определя срока за създаване на необходимите условия полудневната организация на учебния ден да се осъществява преди обяд. Общината в срок до 15 декември 2018 г. представя на министъра на образованието и науката за утвърждаване плановете.

В град Ботевград функционират 2 училища, които работят на двусменен режим - ОУ „Н. Й. Вапцаров“ и ППМГ „Акад. Проф. Д-р. Асен Златаров“. Това се налага поради ограниченото пространство на сградите, които тези училища стопанисват, както и големия брой ученици, които се обучават в тях. Към настоящия момент и в двете училища няма възможност за организиране на едносменен режим на учебния процес, тъй като отдавна са надхвърлили капацитета на материалната база за брой ученици и използват всяко налично помещение.

В същото време в Ботевград има училища - ОУ „Васил Левски“, ПГТМ „Христо Ботев“ и ТПГ „Стамен Панчев“, които не запълват капацитета на материалната си база.

➤ **Обхват на училищата в основен и среден етап на образование в община Ботевград**

Община Ботевград има създадени екипи по Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и включване в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст, които работят по превенция от отпадане и проблемите на вече отпадналите от системата на образованието деца и ученици. Има определено длъжностно лице от Общинска администрация, което съставя актове по чл.347 от ЗПУО на родители, които не записват децата си, подлежащи на задължително предучилищно или училищно образование, в детска градина или училище и на родители, които не осигурят присъствието на децата си, подлежащи на задължително предучилищно образование, записани в целодневна, полудневна или почасова форма на организация в детска градина или училище, или подлежащи на задължително училищно образование, записани в дневна, вечерна, дистанционна или комбинирана форма на обучение в училище. За съжаление преобладаваща част от глобите са трудно събираеми, поради ниския социален статус на родителите и липсата на доходи и други обезпечения за погасяването им.

Сред основните причини за отпадане на деца и ученици от образователната система са:

- ✓ множество отсъствия, основно поради липса на родителски контрол и negliжираност от страна на семейството;
- ✓ по болест;
- ✓ социални и семейни причини (в т. ч. „незаконно съжителство“);
- ✓ непродължили обучението си след завършена степен на основно образование;

- ✓ напуснали училище с удостоверение за преместване, но незаписани в друго училище (непотвърдени), включително и деца и ученици, живеещи в чужбина.

Графика 15. Брой отпаднали ученици от системата на средно образование 2016-2018г.

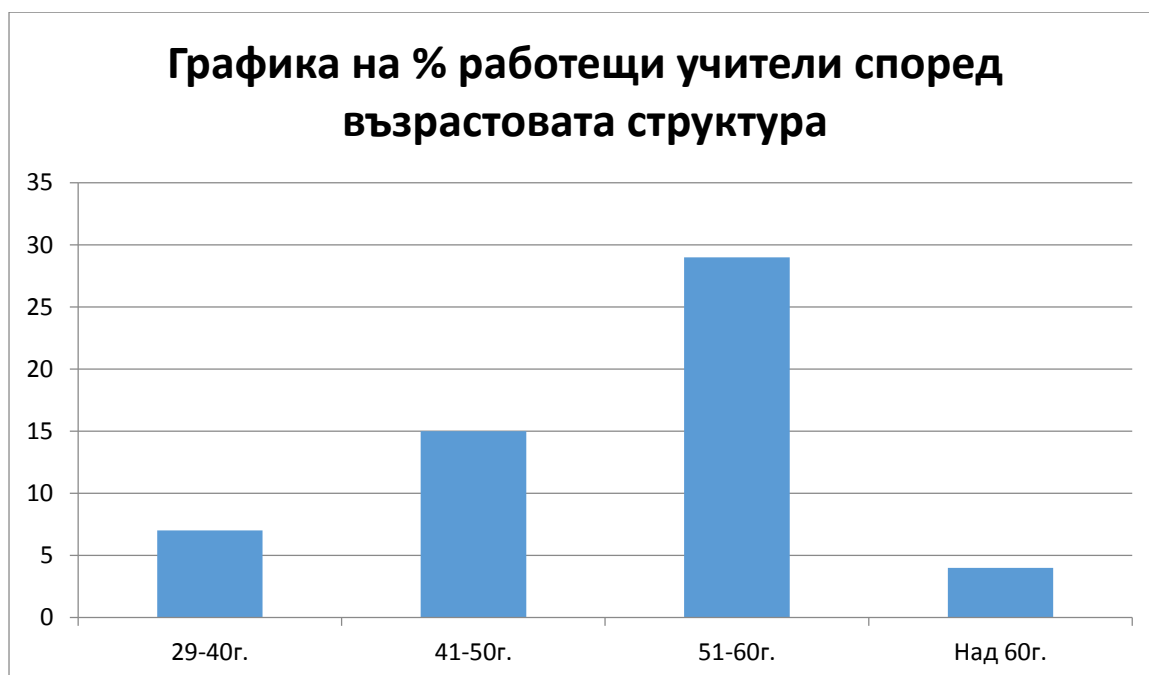
4.3.2.2. Човешки ресурси в общообразователните училища в община Ботевград

- Възрастов профил на преподавателите в училищата на територията на община Ботевград

Възрастовата структура на педагогическите специалисти в системата на училищното образование показва, че средната възраст на учителите е 48 години, като значителна част от всички учителите в системата са на възраст над 55 години. Забелязва се тенденция на покачване на броя учители във възрастовата група от 60 години нагоре. При запазване на тези тенденции се очертава пенсиониране на над 40 % от практикуващите учители през следващите 15 години. Това налага вземането на мерки за привличане на повече млади специалисти, които да влязат в системата, за да я обезпечат като кадри. Преобладават жените учители, особено в начален и прогимназиален етап.

Отбелязват се две основни причини за отлива на кадри, които вече са започнали да преподават. Тези причини са високият стрес и отговорност на работата и неатрактивното заплащане. Въпреки тази тенденция, **директорите на територията на община Ботевград не отчитат текучеството на кадри и намирането на такива като съществен проблем.** Трудности с осигуряването на специалисти се срещат предимно по основните предмети - БЕЛ, математика, чужди езици и природни науки, като този процес е по-ясно изразен в селата, където не рядко се налага да бъдат назначавани за титуляри учители-пенсионери, поради липса на такива в трудоспособна възраст. Учителите-пенсионери са заети най-вече в следобедните форми в ЦДО. Някои от училищата успяват да върнат в професията и

педагогически специалисти, които не са практикували или са прекъснали педагогическата си практика дълго време.

➤ **Квалификация на педагогическите специалисти в училище**

Нормативната уредба определя ясно критериите, на които трябва да отговарят лицата, които заемат педагогически длъжности в училище. Задължително условие за започване на работа като учител в училище е притежаването на професионална квалификация, която има педагогически профил. Изключения се допускат само ако назначеното лице без педагогическа квалификация получи такава в рамките на 2 години от началото на работата си в училище /чл.213,ЗПУО/. Наредба №12/01.09.2016г очертава ясно и необходимостта от допълнителна квалификация на педагогическите специалисти. Педагогическите специалисти са задължени да се обучават във висши учебни заведения или акредитирани организации за придобиване на допълнителна квалификация, която продължава най-малко 48 учебни часа в рамките на 1 атестационен период. За съжаление новият закон в системата на образованието не въвежда механизъм за отчитане на реалната ефективност на квалификационните курсове, които педагогическите специалисти посещават, и отражението на тези курсове върху работата с учениците и техните резултати.

Педагогическият персонал в повечето от институциите в община Ботевград е висококвалифициран, с придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър” или „магистър” и с придобити следдипломни квалификации. Незначителен е броят на неправо способните учители, като за такива се назначават студенти.

Квалификацията на учителите се осъществява в рамките на средствата, заложиени в делегираните бюджети, както и по национални програми на МОН и по-рядко по проекти с европейско финансиране. Една част от учителите отделят собствени средства за повишаване на своята квалификация, най-вече за придобиване на степен ПКС.

4.3.2.3 Материална база

Повечето от училищата определят съществуващата материална база като добра и много добра, въпреки че сградите на някои училища са доста стари. В повечето училища съществуват обособени кабинети по предмети и компютърни зали, мултимедийни зали, ресурсни и медицински кабинети, физкултурни салони /физкултурен салон няма в ОУ "Васил Левски", с. Литаково/. Със средства от делегираните бюджети се извършват предимно частични ремонтни дейности, а основни ремонти се извършват със средства от Община Ботевград за общинските училища и МОН за държавните училища, като за по-мощни дейности основно се разчита на европейско финансиране.

За съжаление все още законодателят не е приел държавния образователен стандарт за физическата среда и информационното и библиотечното осигуряване на детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие, с който ще се регламентират изискванията за материална база.

Като водещ проблем в тази насока е недостигът на класни стаи и кабинети в ОУ „Н. Й. Вапцаров”, гр. Ботевград и ППМГ „Акад. проф. д-р Асен Златаров”, гр. Ботевград. Сградите на двете училища са изцяло санирани, но поради големия брой желаещи ученици да се обучават в тях, учениците учат на двусменен режим, а в някои от случаите и в прекалено малки помещения. Решаването на този проблем ще бъде и едно от най-големите предизвикателства пред община Ботевград и ръководствата на училищата през следващите години.

В ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Ботевград материалната база е в много добро състояние, като Община Ботевград кандидатства по ОП РР за прилагане на мерки за енергийна ефективност на сградата. Строено за образователните потребности на населението в ж.к. „Васил Левски” и ж.к. „Изток”, в годините училището се превърна в предпочитано място за ученици и от други квартали и населени места и все-малко може да отговори на търсенето, предвид ограничената материална база.

ОУ “В. Левски“, гр. Ботевград през последните две учебни години използва частично двата корпуса от сградния фонд на училището, които са санирани – първи и втори етаж от сградата на начален етап и трети етаж от сградата на прогимназиален етап. Училището разполага със свободни помещения, които се нуждаят от основен ремонт - тоалетни на първи и трети етаж, таван и седем класни стаи на трети етаж в сградата на начален етап, физкултурен салон. От училищното ръководство отчитат необходимост от оптимизация на материалната база в четириетажния корпус, където се помещават ЦСРИ, ДЦДМУ, ДГ, училище и ЦПЛР.

ОУ “Л. Каравелов“, с. Трудовец и ОУ “Отец Паисий”, с. Врачеш разполагат с много добра материална база, с въведени мерки за енергийна ефективност и отговаряща на потребностите на жителите на населените места на възраст от 7 до 13 години. В ОУ „Отец Паисий” има необходимост от ремонт на училищния двор.

Образователният процес в ОУ ”Васил Левски”, с. Литаково се осъществява в две сгради - начален и прогимназиален етап, които са отдалечени на значително разстояние една от друга. И двете сгради са едни от най-старите в общината, като през годините непрекъснато са извършвани ремонтни дейности и са въвеждани частични мерки за енергийна ефективност като подмяна на дограма. Училището е единственото в общината, в което няма изграден физкултурен салон в нито една от двете сгради. Сградата на начален етап

се нуждае от основен ремонт на покрива, както и подът на коридора в сградата на прогимназиален етап, чието състояние е изключително опасно.

ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Скравена е със сравнително добра материална база, като сградата също има необходимост от въвеждане на мерки за енергийна ефективност.

Материалната база на ОУ „Васил Левски“, с. Новачене е в изключително тежко състояние, като училището се нуждае от основен ремонт - подмяна на дограма, саниране, ново котелно помещение, ремонт на покрив и подпокривна конструкция. Въпреки че в училището преди десетина години бе изграден нов физкультурен салон, на практика той е неизползваем.

4.3.2.4 Алтернативни източници на финансиране

Почти всички училища на територията на община Ботевград търсят алтернативни източници на финансиране, като основно е участието им по различните национални програми към МОН, както и участие с проектни предложение по ОП НОИР като партньор или бенефициент. Образователните институции осъществяват проектно финансиране още от ПУДООС, Центъра за приобщаващо образование, ЦОИДУЕМ, по програмата за трансгранично сътрудничество, Еразъм +.

Община Ботевград участва като партньор на училищата или бенефициент в проекти по ОП НОИР и ОП РЧР, включващи комплексни мерки и прилагането на интегриран подход за повишаване качеството на живот, социалното включване и трайна интеграция на деца и ученици, преодоляване на трудности при ограмотвяването и дефицита, задържане на застрашените от отпадане от училище ученици чрез занимания по интереси, осигуряване на психологическа подкрепа и други.

По ОП РР Община Ботевград е бенефициент в изпълнението на комплексни мерки за енергийна ефективност на сгради от образователната инфраструктура.

4.3.2.5 Резултати от НВО/ДЗИ

Учениците от ОУ „Н. Й. Вапцаров“, гр. Ботевград и ППМГ „Акад. проф. д-р А. Златаров“, гр. Ботевград показват традиционно високи резултати на НВО и ДЗИ, следвани от ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Ботевград и ОУ „Любен Каравелов“, с. Трудовец.

В останалите училища на територията на общината се отчитат резултати от НВО под средните, като от ОУ „Васил Левски“, гр. Ботевград отчитат сравнително добра резултативност, базирайки се на постигнатия индивидуален ръст и постижения на учениците. С традиционно най-ниски резултати на НВО са учениците от ОУ „Васил Левски“, с. Новачене.

През учебната 2016/2017г. ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Скравена е обявено от МОН за иновативно, а през учебната 2017/2018г. в списъка на иновативните училища е добавена ППМГ „Акад. проф. д-р Асен Златаров“.

4.3.3. Интеграция на деца със специални образователни потребности

Със заповед № ОА-614 от 01.12.2017 г. на кмета на Община Ботевград (обн.в бр.101 от 19.12.2017г. на ДВ) е открит Център за подкрепа за личностно развитие - град Ботевград /ЦПЛР/ със седалище и адрес 2140, град Ботевград, ул. „Александър Батенберг“ №14.

Предметът на дейност на ЦПЛР е развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуството и спорта; кариерно ориентиране и консултиране; превантивна, диагностична, рехабилитационна, корекционна и ресоциализираща работа с деца и ученици; ресурсно подпомагане на деца и ученици със специални образователни потребности; педагогическа и психологическа подкрепа; прилагане на програми за подкрепа и обучение за семействата на децата и учениците с увреждания.

През 2018г. ЦПЛР - Ботевград успешно извършва дейност по ресурсно подпомагане на над 100 деца и ученици със специални образователни потребности от училища и детски градини в община Ботевград чрез своите специалисти - логопеди, психолози, ресурсни учители.

Най-голям брой ученици със СОП се обучават в ОУ “В. Левски“, гр. Ботевград, като там има назначени психолог, логопед и двама ресурсни учители.

Като цяло учениците със СОП се вписват трудно в клас и в училищния живот, най-вече заради поведенческите и емоционално-волевите им особености. Особено трудно е когато такива ученици са по-вече от трима в клас, като в тези случаи учениците следва да се насочват към други училища.

Въпреки трудностите, директорите на образователните институции в общината споделят, че като цяло учениците със СОП се вписват относително добре в училище.

Община Ботевград има готовност чрез ЦПЛР - Ботевград да извършва дейностите по чл. 49, ал. 1, т.4 от ЗПУО за децата и учениците със специални образователни потребности, посещаващи детски и учебни заведения от съседни общини.

През следващите години дейността на ЦПЛР ще бъде разширявана в посока на развитие на интересите, способностите, компетентностите и изявата в областта на науките, технологиите, изкуството и спорта, както и кариерно ориентиране и консултиране.

4.3.4. Професионално образование

На територията на град Ботевград функционират две професионални гимназии - ПГТМ „Христо Ботев“, гр. Ботевград и ТПГ „Стамен Панчев“, гр. Ботевград.

Специалностите и професиите, които предлага ПГТМ „Христо Ботев“, гр. Ботевград са:

- Автотранспортна техника, професия: Техник по транспортна техника
- Компютърна техника и технологии, професия: Техник на компютърни системи
- Промислена електроника, професия: Техник на електронна техника
- Бизнес администрация, професия: Офис-мениджър
- Икономическа информатика, професия: Икономист-информатик
- Технологии на полимерите, професия: Химик-оператор

В ТПГ „Стамен Панчев“, гр. Ботевград се обучават ученици по следните специалности и професии:

- Автотранспортна техника с интензивно изучаване на английски език, професия: Техник на транспортна техника
- Телекомуникационни системи с интензивно изучаване на английски език, професия: Техник по комуникационни системи
- Машини и системи с ЦПУ с интензивно изучаване на английски език, професия: Машинен техник
- Металорежещи машини, професия: Оператор на металорежещи машини
- Автотенекеджийство, професия: Автотенекеджия
- Шлосерство, професия: Шлосер

ПГТМ „Христо Ботев“, гр. Ботевград има сключени договори за сътрудничество с водещи фирми в района, където се провеждат по-голямата част от практическите занятия по всички специалности. Ръководството на училището има нагласа за въвеждане на дуално обучение, при условие, че бъдат изяснени въпросите с трудовите отношения на учениците, фирмите и финансирането на национално ниво.

Ученици от ТПГ „Стамен Панчев“, гр. Ботевград работят в партньорски фирми, с които гимназията си партнира от години. Ръководството на училището не планира въвеждането на дуално обучение.

Средният успех от ДЗИ в ПГТМ „Христо Ботев“, гр. Ботевград е добър, а в ТПГ „Стамен Панчев“, гр. Ботевград - среден.

През 2017-2018г. бяха проведени два дискуссионни форума между профилираната и професионалните гимназии и представители на местния бизнес. През месец май 2017г. бе подписан Меморандум за сътрудничество и партньорство между средните и висши училища на територията на общината и представители на работодателите, в който бяха изведени като основни приоритети:

- развитие на диалога и сътрудничеството между училища и бизнес, подобряване на съответствието между търсенето и предлагането на специалисти със средно и висше образование, съобразно прогнозираните потребности от работна сила на пазара на труда;
- разработване на учебни планове и програми в съответствие с изискванията и развитието на пазара на труда, очакванията и потребностите на завършващите средно и висше образование и работодателите;
- развитие на процеса на продължаващо обучение и нарастване ролята на бизнеса и образователните институции в развитието на системата за учене през целия живот.

В резултат на срещите образование-бизнес стана ясно, че работодателите в Ботевград имат най-голяма необходимост от следните специалисти:

- Техник/Монтьор на електронна техника;
- Химик-оператор;
- Машинен монтьор/техник;
- Шлосер;
- Техник по автоматизация;
- Техник на компютърни системи;

- Оператор в текстилното производство;
- Електротехник;
- Техник по комуникационни системи;
- Апаратчик/Лаборант;
- Инженери качество;
- Процесни инженери;

Като проблем бе изведена липсата на квалифицирани кадри, което изключително затруднява производствения процес.

През месец май 2018г. се проведе дискуссионен форум на тема „Образование и бизнес - заедно за бъдещето на местната общност“, в който освен представители на местни производства и образователни институции, участваха и гост-лектори от училища и предприятия в Софийска област, вече успешно въвели дуалната форма на обучение. Бяха споделени опит и добри практики, както и възможни трудности и предизвикателства при изграждането на форми за обучение чрез работа.

Като резултат от дискусията на форума се очерта идеята за създаване на работна група между образователните институции и представители на местния бизнес, с медиаторска роля на Общинска администрация - Ботевград, която да осигурява подкрепяща среда за обучение на специалисти, необходими за развитие на местната икономика.

4.3.5. Висше образование

На територията на Ботевград има две висши учебни заведения:

Колеж по енергетика и електроника към ТУ - София и Международно висше бизнес училище.

В КЕЕ Ботевград се провежда обучение само по една специалност - „Приложна електронна и компютърна техника“. За първи курс приемът е около 50 човека. Студентите, които се обучават към 2018г., са 68. Всяка година се дипломират между 20 и 40 студенти. Повечето /над 70%/ от обучаващите се в КЕЕ са от община Ботевград и близките общини. Останалите студенти са от Враца, Мездра, по-малко от Монтана, Лом. Над 50% от студентите продължават обучението си в други ВУЗ. КЕЕ е включен в проекта на МОН „Студентски практики“, като над 80 студенти са преминали такива.

От КЕЕ очертават основно два проблема - материалната база и сътрудничество с бизнеса. По-тесните връзки на преподавателите и инженерите, работещи в конкретна област, може би ще доведе до по-висока резултатност, като преподавателите ще имат по-ясна представа от какво се нуждае производството, за да акцентират на обучението в тази посока.

Партньори на КЕЕ за провеждането на стажове на територията на Ботевград са Ата компютърс, Микроак, НАКМАШ 97, Теда-ММ. По-тесни връзки колежът поддържа с Атлантис Нет, Ата компютърс, HR отделите на ИМИ, Сенсата и Микроак, като има проведени курсове за квалификация на служители от ИМИ и Микроак. Атлантис Нет отпуска и една стипендия за най-изявен студент в областта на компютърните мрежи.

МВБУ съществува от 1991г., като обучението на студенти се осъществява в образователно - квалификационни степени "бакалавър" и „магистър“ и образователно - научна степен „доктор“, в областите на висшето образование: „Социални, стопански и правни науки“, Професионални направления 3.7. „Администрация и управление“, 3.8 „Икономика“ и 3.9. „Туризм“.

За съжаление в последните години се наблюдава тенденция към преместване на обучението по голям брой от специалностите от базата в град Ботевград към базата на МВБУ в град София. Към академичната 2018/2019г. в базата на МВБУ в Ботевград се обучават студенти в ОКС „бакалавър“ само по специалностите „Счетоводство и контрол“ и „Бизнесадминистрация“. Сред основните причини за този процес според ръководството на ВУЗ-а се коренят в негативните миграционни процеси, засегнали Северозападна България и предпочитанията на младите хора да учат и работят в столицата, където виждат по-големи възможности за реализация.

4.3.6. Връзка между образованието и социалните институции

На територията на община Ботевград функционират следните социални услуги: Център за социална рехабилитация и интеграция, Дневен център за деца и младежи с увреждания, Център за настаняване от семеен тип, Дом за стари хора. Съгласно Стратегия за развитие на социалните услуги в община Ботевград през 2020г. се предвижда да бъде разкрит и Център за обществена подкрепа.

Социалните услуги и отдел „Закрила на детето“ към ДСП -Ботевград работят в изключително тясно сътрудничество с училища и детски градини, като предлагат гъвкави програми, които улесняват достъпа на обучаващите се до интегрирани и комбинирани услуги в образователната и социалната сфера. По този начин се постига ефективност и надграждане на процесите на работа със „специални деца“, деца с обучителни трудности и деца в риск.

4.3.7. Връзка между образованието и културните институции

Институциите, свързани с културно-историческото наследство на Ботевград са Исторически музей, библиотеки, читалища, школа по изобразително изкуство. Основна цел на обединяването между образование и културни институции е обогатяване на традиционните културни прояви на Община Ботевград. Стремехът е за повишаване на качеството на културния продукт и нови възможности за мотивиране на заниманията с изкуства, както и за неформалното образование сред младежките общности в областта на музикалните, танцовите, художествени и театрални изкуства.

Връзката образование-културни институции е добре поддържана и съхранена, като голяма част от учениците са ангажирани в извънкласни занимания в читалищна дейност, представят открити уроци в градската библиотека, посещават събития от календара на Историческия музей.

4.3.8. Спорт и спортни дейности/Занимания по интереси

Община Ботевград има добре изградена спортна инфраструктура, като е осигурила безплатен достъп за всички ученици до ледена пързалка и закрит плувен басейн.

Спортни клубове, в които подрастващите имат възможност да тренират, са:

Баскетболен клуб „Балкан“; Футболен клуб „Балкан 1929 г.“; Клуб по спортна акробатика „Балкан“; Таекуон-до клуб „СУНГ РИ“; Таекуон-до клуб „ТАЕК КИОН“; Детско-юношеска школа „Балкан“; Клубове по борба и бокс „Балкан“; Клуб по лека атлетика „Балкан“; Клуб по хокей на лед „Балкан“;

V. SWOT Анализ: силни и слаби страни, възможности и заплахи

Силни страни:

- √ Относително голям брой фирми и предприятия, които търсят работници и служители.
- √ Общината влага целенасочени ресурси за развитие на сектора на образованието и внедряване на иновативни практики в него.
- √ Съществуващите професионални гимназии, предлагащи търсени на пазара на труда специалности и професии
- √ Отделни училища показват високи резултати и иновативни практики на национално ниво.

Слаби страни:

- √ Ограничени финансови ресурси.
- √ Ограничени човешки ресурси.
- √ Нееднакво качество на образованието, което получават учениците - има драстични разлики в успеваемостта на външни оценявания на отделните училища.
- √ Неефективно разпределение на материалните ресурси - училища с голям прием стопанисват сгради, които не задоволяват нуждите им (учат на 2 смени), и училища с по-малък прием стопанисват големи сгради.
- √ Липса на ефективна координация между отделните институции, ангажирани с проблемите на образованието.
- √ Липса на достатъчно възможности за представяне на различни варианти за кариерно ориентиране на по-малките ученици.

Възможности:

- √ ЗПУО дава възможност за преобразуване на професионалните гимназии от държавни в общински.
- √ Атестациите, предвидени в ЗПУО, дават възможност за изграждане на система за проследяване на професионалното развитие на учителите.
- √ Определени образователни институции се открояват като спечелили доверие на ученици и родители - възможности за споделяне на „добри практики“.
- √ Активно включване на местния бизнес.

√ Целенасочени инвестиции от страна на общината в развитие на образователната мрежа.

Заплахи:

√ Очакван значителен недостиг на педагогически кадри.

√ Изоставане с подготовката и недостиг на кадри спрямо изискванията на местната икономика.

√ Опасност от сегрегиране на училища и детски градини на територията.

√ Нарастване броя на отпадащите в задължителна училищна възраст от образователната система

√ Претоварване капацитета на едни училища за сметка на други

√ Намаляване броя на децата и учениците в детски градини и училища в селата

√ Нежелание на ученици да се обучават в професии, търсени от бизнеса

VI. Визия за развитието на образованието в община Ботевград 2018-2023 г.

Настоящата глава представя визията за развитието на образованието в община Ботевград: посоката и конкретните цели в средносрочен (до 2023 г.) и дългосрочен план, които служат за основа при идентифицирането и формулирането на приоритетните области на действие и прилежащите към тях мерки, като част от стратегията. В сърцевината си, тази визия интегрира желанието за насърчаване развитието на уменията за успех в XXI век в децата, учениците и студентите, живеещи и развиващи се в община Ботевград.

ДЪЛГОСРОЧНАТА ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

НА ОБЩИНА БОТЕВГРАД

В ПЕРИОДА 2018 - 2023 Г. Е СЛЕДНАТА:

- През 2023 г. образователните институции осигуряват подкрепяща среда и възможности за развитие на потенциала на всяко едно дете и млад човек, така че община Ботевград да привлича, развива и задържа ефективни специалисти за индустрии с висока добавена стойност в областта на електрониката, машиностроенето, металообработването и текстилната промишленост.
- Заедно - община, бизнес, образователни институции, граждани и партньори, развиват достъпно и качествено образование за всяко дете и млад човек, така че да се създават условия за обогатяване и развитие на културния живот и превръщане на община Ботевград в атрактивна туристическа дестинация.
- През 2023 г. материално - техническата база на учебните заведения да бъде оптимизирана в посока на интеграция на учениците от етническите малцинства и преминаване в едносменен режим на обучение.

Крайната цел на настоящата Стратегия е всеки млад човек да е усвоил на основно ниво ключовите компетенции /или някои от тях/ за успех в XXI век. Те са:

1. Познавателни умения:

1.1. Умения за учене и нагласа за учене през целия живот: умението на учениците да разберат какво и как да учат; да преразгледат, да планират и да поемат отговорност за собственото си академично, професионално и лично развитие, така че да могат да продължават да учат и да придобиват нови умения и знания в зависимост от новите цели, които си поставят.

1.2. Четивна грамотност: разбиране, използване, осмисляне на писмени текстове за постигане на цели и удовлетворяване на потребности; за задълбочаване на познанията и развиване на интелектуалния потенциал на личността и за активно участие в обществото.

1.3. Математическа грамотност: съвкупността от знания, умения, отношение и склонност към това учениците да могат да използват математически подход и/или логика за разрешаването на разнообразни проблеми и ситуации.

1.4. Научна грамотност: интелектуално любопитство, базирано на изследователския подход в ученето, основан на принципите: да си задаваме въпроси и да сме любопитни към света, да подлагаме на съмнение неща, които на пръв поглед изглеждат очевидни, да имаме импулса да отговорим на неотговорени въпроси, да търсим възможни обяснения и да искаме да ги проверим, да имаме смелост да експериментираме, да пробваме различни подходи за изследване на света.

1.5. Умения за учене в неформална среда: Умение за усвояване на знания и умения в среда, различна от класната стая, и в ситуации на неформално общуване – например в рамките на учебни и професионални практики.

1.6. Гражданска грамотност: умението да си информиран и активен гражданин, заинтересован от случващото се в своята общност, град и държава, със знание за институциите, техните функции, гражданските си права и задължения и легалните начини за участие в обществения, в това число политически, и в икономическия живот на обществото си.

1.7. Глобална грамотност: умението да си информиран и активен гражданин на Европа и света, със знание за световните тенденции в сферите на технологиите, културата, икономиката, политиката, духовността и ключовите исторически събития.

2. Технически умения:

2.1. Дигитална грамотност: умението да ползваш дигитални технологии, устройства и социални мрежи, за да намиращ, организиращ, обработваш, оценяваш и споделяш информация по подходящ начин; съпътстващата нужда да спазваш и прилагаш специфични правила за сигурност, както и норми, свързани с етичното и законно ползване на информацията.

2.2. Финансова грамотност: умение за взимане на информирани финансови решения с ясното съзнание за дългосрочните ефекти, които създаваме както за

собственото си благосъстояние, така и за общото, общественото, със знание за основните видове финансови инструменти и принципи на личните финанси.

2.3. Профилирани умения, придобити чрез професионално обучение или стажове в реална работна среда: професионални умения, свързани с конкретна професионална сфера и степен на професионална квалификация, които се пренасят на работното място.

2.4. Умение за управление на задачи, време и малки проекти: умение за управление на личното време и задачи с цел постигане на собствените цели и/или реализиране на поставени такива с продължителност, варираща от ден до година.

3. Социални умения:

3.1. Работа в екип: умение за съвместна работа за постигане на обща цел, тясно свързано с уменията за емоционална интелигентност и имението за управление на задачи, време и проекти.

3.2. Комуникационни умения: умения да предаваш ясно и разбираемо идеи, мисли, чувства и информация както устно (лице в лице, телефон), така и писмено (писма, есета, съобщения в социални медии и т.н.), визуално (графики, снимки) и невербално (език на тялото, тон на гласа, жестове).

3.3. Емоционална интелигентност и умения за деескалиране на конфликтни ситуации, включващи агресия: уменията да разпознаваш и управляваш своите емоции, да разпознаваш емоциите на околните и да се приспособяваш към тях, включващи и уменията да управляваш емоциите – да обуздаваш и насочваш реакциите си, така че да ти помагат в мисленето и решаването на проблеми, а не да ти пречат; да регулираш своите собствени емоции; да си способен да разбереш друг човек.

3.4. Умения за презентиране и представяне на идеи и мнение: умения за структуриране, подплатяване с аргументи и представяне – вербално и писмено – на позиция по конкретен въпрос или на синтезирана информация.

4. Креативни умения:

4.1. Аналитично, интуитивно и критично мислене: умение да анализираш, синтезираш, оценяваш и прилагаш информация, събрана при наблюдение, опит, размишление, с цел решаване на проблеми.

4.2. Креативност: уменията да се погледне на познатото по нов начин, да се използва известното, за да се създаде нещо ново, способността чрез творческо мислене и въображение да се намират решения.

4.3. Умения за решаване на нови проблеми (за разлика от притежаването на знания за решаване на конкретен проблем): умения за раздробяване, анализиране, систематично разглеждане и избор на ефективни потенциални решения, използвайки различни подходи и знания от различни сфери.

Един от националните приоритети, заложи в Закона за предучилищно и училищно образование (ЗПУО), е обхващане на повече деца в системата на предучилищното образование, като основните отговорности и задължения за постигане на тези цели са делегирани на общината. Предучилищното образование е с особена важност и предпоставя съществена част от образователните резултати на децата. Изследване на Световната банка посочва, че предучилищното образование помага за формиране на ключови компетенции и умения за по-нататъшното успешно развитие на децата – мотивация за учене и учене през целия живот, подпомага осигуряването на физическото, познавателното, езиковото, социалното, емоционалното и творческото развитие на децата. Друго изследване, проведено от УНИЦЕФ посочва, че предучилищната подготовка е и средство за превенция на ранното напускане и отпадането от училище, като подпомага училищната готовност на децата, изравнява „нивото“ при постъпване в I клас и дава стабилна основа за по-нататъшното учене. Изследване на Световната банка, проведено през 2015 година за България разкрива връзката между когнитивните и социално-емоционалните умения на индивидите и резултатите, които тези индивиди постигат, работейки на пазара на труда. Изследването обаче поставя под въпрос зависимостта между степента на образование и степента на овладяване на ключови умения, които са необходими за успешно представяне на пазара на труда.

6.1. Приоритетни области за развитието на образованието в община Ботевград 2018-2023г.

Стратегическа цел 1: КАЧЕСТВЕНО ОБРАЗОВАНИЕ И ПОДКРЕПА НА ДЕЦАТА, УЧЕНИЦИТЕ И СТУДЕНТИТЕ. ПОВИШАВАНЕ КВАЛИФИКАЦИЯТА НА УЧИТЕЛИТЕ.

Стратегическа цел 2: ПОДДЪРЖАНЕ И РАЗВИВАНЕ НА МАТЕРИАЛНАТА БАЗА В УЧИЛИЩАТА И ДЕТСКИТЕ ГРАДИНИ

Стратегическа цел 3: ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА РИСКОВИ ГРУПИ, МАЛЦИНСТВА И ХОРА В НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ.

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 1: Осигуряване на условия за повишаване на качеството на образование и подкрепа на децата, учениците и студентите

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 2: Поддържане и развиване на материалната и техническата база в училищата и детските градини

ПРИОРИТЕТНА ОБЛАСТ 3: Осигуряване на условия за образователната интеграция на рискови групи, малцинства и хора в неравностойно положение

Специфични цели към Приоритет 1:

Мерките целят повишаване на средното ниво на постиженията на младите хора с особен фокус върху уменията им за успех в XXI век от страна на образователните институции към младите хора, както и инвестиция в талантливите деца, ученици и студенти.

МЯРКА 1.: РАЗВИВАНЕ НА УМЕНИЯ ЗА УСПЕХ В XXI ВЕК У ДЕЦАТА, УЧЕНИЦИТЕ И СТУДЕНТИТЕ В ОБЩИНА БОТЕВГРАД

- Дейностите по мярката предполагат стартиране на нови и надграждане на текущи програми и политики с фокус върху развиване на определени знания, умения и нагласи, необходими за независим живот и успешна кариера.
- Въвеждане на програми и информационни кампании за гражданско образование, кариерно ориентиране и консултиране още в основен етап на образование.
- Създаване на постоянно действаща работна група между образователните институции и представители на местния бизнес, с медиаторска роля на Общинска администрация - Ботевград, която да осигурява подкрепяща среда за обучение на специалисти, необходими за развитие на местната икономика.
- План-приемът в гимназиите да бъде съобразен с търсените от местния пазар на труда професии.
- Провеждане на семинари, стажове, практики, курсове за квалификация и преквалификация.
- Информационни кампании за повишаване здравната култура на децата, учениците и младежите.
- Стипендиантски програми от местния бизнес.
- Провеждане на практически обучения по специалности в реална производствена и бизнес среда.
- Въвеждане на дуално обучение.
- Обучения за предоставяне на знания за изискванията и тенденциите на пазара на труда и изграждане на комуникационни умения и умения за себеизследване и себеутвърждаване.
- Усъвършенстване на чуждоезиковата и техническа подготовка, управление и контрол на качеството.
- Обучение на кадри във висшето образование със степен бакалавър и магистър по специалности, отговарящи на потребностите на местния бизнес.

МЯРКА 2: ПОДГОТОВКА НА ПЕДАГОЗИТЕ ДА ОБУЧАВАТ МЛАДИТЕ ХОРА НА УМЕНИЯТА НА XXI ВЕК

- Повишаване на професионалната квалификация за работа с интерактивни методи на преподаване, работа в мултикултурна среда и работа с деца със специални образователни потребности, деца с дефицити в обучението, както и допълнителна работа с талантливи и изявени деца в областта на науката, изкуствата и спорта.
- Въвеждане на Монтесори педагогика в детските градини.

- Разработване на учебни планове, съобразени с нуждите на производството.
- Създаване на условия за активен обмен на идеи и добри практики между педагогически специалисти на територията на община Ботевград.

МЯРКА 3: ПОДКРЕПА НА ТАЛАНТЛИВИ УЧЕНИЦИ И СТУДЕНТИ И ТЕХНИТЕ УЧИТЕЛИ.

- Финансово подпомагане и подкрепа на ученици и студенти, обучаващи се в образователни институции на територията на общината, които имат високи постижения в национални и международни форуми и състезания и на техните учители.
- Развитие на извънкласни дейности и занимания според интересите и способностите на децата и учениците.
- Подпомагане и популяризиране на спортните школи и клубове, в които участват деца и ученици.
- Участие в общоградски празници и инициативи, посветени на традициите, историята и културата на родния край.

МЯРКА 4: ИЗГРАЖДАНЕ НА ФОРМИ ЗА ПОДДЪРЖАНЕ НА ЕФЕКТИВНА КОМУНИКАЦИЯ И КОРДИНАЦИЯ МЕЖДУ ИНСТИТУЦИТЕ, ОТГОВОРНИ ЗА РАЗВИТИЕТО НА ОБРАЗОВАТЕЛНАТА СИСТЕМА

- Утвърждаване на практика за провеждане на регулярни срещи между директорите на образователните институции, ръководството на Община Ботевград и РУО-София регион.
- Организиране и провеждане на кампании за информиране на обществеността относно функциите и ролята на обществените съвети, задълженията и отговорностите на членовете на обществените съвети и механизмите за създаване на ползотворно сътрудничество между обществените съвети и съответните образователни институции.
- Доразвиване и надграждане на процедурата по избор „Учител на годината“, чрез която биват отличавани изявени педагози с цел постигане на по-голяма мотивация за участие и повишаване авторитета на учителската професия.
- Повишаване на ангажираността и съпричастността на образователните институции към организацията и провеждането на общински събития и мероприятия.

Специфични цели към Приоритет 2:

Материалната база на учебните заведения е основна предпоставка за обхващането на всички деца и ученици в образованието, както и за мотивирането на обществеността да се възползва от образователните услуги. Нужно е оптимизиране на сградния фонд с оглед посрещане на нормативните изисквания за преминаване в режим на обучение в една смяна. Проектиране и изграждане на нови площадки и/или ремонт на спортните площадки в детските градини и училищата. Тази инвестиция е част от стъпките за намаляване на риска от агресия и изграждане на умения за работа в екип.

МЯРКА 1. РАЗВИВАНЕ НА МАТЕРИАЛНАТА БАЗА НА ОБРАЗОВАТЕЛНИТЕ ИНСТИТУЦИИ

- Подмяна на обзавеждане и оборудване - гардеробчета, креватчета, дюшеци, дидактични шкафове; разширяване и/или изграждане на нови физкултурни салони; ремонт/полагане на нова настилка в дворните пространства; изграждане на системи за видеонаблюдение в детските градини.
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в ДГ „Детелина“, с. Скравена.
- Вътрешен ремонт и ремонт на санитарни помещения в ДГ „Слънце“, гр. Ботевград.
- Подмяна на отоплителна инсталация и основен ремонт на трети етаж в сграда на начален етап в ОУ „Васил Левски“, гр. Ботевград.
- Въвеждане на мерки за енергийна ефективност в ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, гр. Ботевград, ОУ „Св. Св. Кирил и Методий“, с. Скравена, ОУ „Васил Левски“, с. Новачене и ОУ „Васил Левски“, с. Литаково.
- Изграждане на физкултурен салон към сградата на начален етап в ОУ „Васил Левски“, с. Литаково.
- Дострояване на нови помещения за класни стаи, кабинети и зала за училищни тържества към сградата на ППМГ „Акад. проф. д-р Асен Златаров“, гр. Ботевград.
- Разширяване капацитета на ДГ „Кокиче“, гр. Ботевград, съобразно увеличаване броя на населението на възраст от 3 до 7 години в ж. к „Васил Левски“.
- Изграждане и ремонт на огради, дворни пространства и спортна инфраструктура в учебните заведения.

МЯРКА 2.: ПЛАНИРАНО ПРЕМИНАВАНЕ КЪМ ОБУЧЕНИЕ В УЧИЛИЩАТА В ЕДНА СМЯНА

Като част от изискванията на новия Закон за училищно и предучилищно образование, е необходимо всички училища да преминат в едносеменен режим. Някои от училищата в и в момента спазват това изискване, но има и такива, които използват двусеменен режим поради по-големия брой ученици, които учат в тях, спрямо капацитета на материалната база за осъществяване на учебен процес в една смяна. В същото време има и училища, които ползват само определен процент от капацитета на материалната база, която стопанисват.

- До учебната 2022-2023г. да бъде оптимизирана наличната материална база в града и при необходимост да бъде доизградена нова такава, с цел преминаване към едносеменен режим на обучение.

Специфични цели към Приоритет 3:

МЯРКА 1: НЕ ДОПУСКАНЕ НА СТРУПВАНЕ НА УЧЕНИЦИ ОТ ЕТНИЧЕСКИ МАЯЛЦИНСТВА В УЧИЛИЩА И ДЕТСКИ ГРАДИНИ

- Балансирано разпределение на броя на паралелките в първи клас, съобразно прилежащите райони и наличната материална база.
- Въвеждане на електронна система за записване в детските градини и промяна в Наредбата за условията и реда за записване, отписване и преместване на децата в детските градини, с цел балансирано разпределение на децата от етническите малцинства в групите в детските градини.

МЯРКА 2: ОБРАЗОВАТЕЛНА ИНТЕГРАЦИЯ НА ДЕЦА И УЧЕНИЦИ В РИСК И НЕРАВНОСТОЙНО ПОЛОЖЕНИЕ

- Реализиране на проекти и програми и подпомагащи образователния процес дейности.
- Разширяване обхвата на образователните медиатори и помощник на учителя в училища и детски градини.
- Реализиране на образователни програми, насочени към приобщаването на деца с увреждания, със СОП, с обучителни затруднения и корекционно-възпитателна работа при деца с проблеми в поведението.
- Провеждане на информационни кампании от МКБППМН с цел превенция на агресията в училище.
- Подобряване и достъпност на архитектурната среда в сградите на образователната инфраструктура.
- Поради невъзможност на по-малките училища, които не разполагат с необходимия педагогически ресурс за провеждане на консултации и оформяне на изпитни комисии и поради големия брой желаещи да се обучават в самостоятелна форма, обучението на лица над 16 години в самостоятелна форма на обучение да бъде разпределено в трите основни училища в град Ботевград, както следва: обучение в 1-2 клас; обучение в 3-4 клас; обучение в 5-6 клас. Училището, което ще обучава ученици в 1-2 клас в самостоятелна форма на обучение, се задължава да организира курсове за ограмотяване или да кандидатства по НП, ако бъде предоставена такава възможност.

VII. Мониторинг, отчитане и оценка на Стратегията

Настоящата стратегия е изготвена на базата на проведени сред директорите на образователни институции анкетни карти с информация за развитието на учебните заведения за последните три години, както и на преки наблюдения и опит на специалистите, ангажирани с проблемите на образованието в Общинска администрация - Ботевград.

За изпълнение на заложените в нея цели ще бъдат изготвени годишни планове за действие по изпълнение на мерките със срокове и отговорни лица. За изготвяне на плановете ще бъде създадена работна група с представители на Общинска администрация Ботевград, представители на всички учебни и детски заведения и отдел „Закрила на детето“ към ДСП - Ботевград.

Планове за действие следва да бъдат изготвени в срок до 30 ноември на всяка календарна година за следващата, с изключение на плана за 2019г., който ще бъде изготвен до 31.12.2018г.

Настоящата стратегия е отворен документ и при необходимост може да бъде допълвана и променяна.

*Стратегията е приета с Решение №255 от 25.10.2018г. на Общински съвет – Ботевград